

Bijlage 2 bij MPOHV, april 2015													
Capaciteit versus behoefte, in lokalen, Primair Onderwijs													
Bron: leerlingenprognoses 2014-2028													
Wijk	subwijk	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Opmerking	
West		Capaciteit	56	56	56	56	56	56	56	56	56		
		Behoeft	56	58	60	60	60	60	60	60	60	62	
		Saldo	0	-2	-4	-4	-4	-4	-4	-4	-4	-6	Conclusie: capaciteittekort in 2018 Uitbreidingsbehoefte 6 lokalen
West	Oog in Al, Welgelegen	Capaciteit	34	34	34	34	34	34	34	34	34		
		Behoeft	26	27	27	27	28	28	28	28	29	31	
		Saldo	8	7	7	7	6	6	6	6	5	3	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
West	Lombok, Leidseweg	Capaciteit	33	33	33	33	33	33	33	33	33		
		Behoeft	27	29	29	29	30	31	31	32	32	33	
		Saldo	6	4	4	4	3	2	2	1	1	0	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Noordwest	Nw Engeland, Schepenbuurt	Capaciteit	9	9	9	9	9	9	9	9	9		
		Behoeft	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	
		Saldo	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Noordwest	Pijlswaard	Capaciteit	60	60	60	60	60	60	60	60	60		
		Behoeft	37	37	39	41	41	41	41	42	42	42	
		Saldo	23	23	21	19	19	19	19	18	18	18	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Noordwest	Ondiep, 2e Daalsebuurt	Capaciteit	43	43	43	43	43	43	43	43	43		
		Behoeft	36	37	38	39	39	39	39	39	39	39	
		Saldo	7	6	5	4	4	4	4	4	4	4	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Noordwest	Zullen-West	Capaciteit	53	53	53	53	53	53	53	53	53		
		Behoeft	45	46	46	47	49	49	49	49	49	49	
		Saldo	8	7	7	6	4	4	4	4	4	4	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Overvecht	Zullen oost en noordoost	Capaciteit	33	33	33	33	33	33	33	33	33		
		Behoeft	27	27	27	27	28	29	29	29	29	29	
		Saldo	6	6	6	6	5	4	4	4	4	4	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Overvecht	Taagdreef, Wolgadreef	Capaciteit	18	18	18	18	18	18	18	18	18		
		Behoeft	17	17	17	17	18	18	19	19	20	20	
		Saldo	1	1	1	1	0	0	-1	-1	-2	-2	Conclusie: capaciteittekort in 2022 Uitbreidingsbehoefte 3 lokalen; optie Scharlakenendreef
Overvecht	Zamenhuldreef, Neckardreef	Capaciteit	23	23	23	23	23	23	23	23	23		
		Behoeft	17	17	17	18	18	18	18	19	19	19	
		Saldo	6	6	6	5	5	5	5	4	4	4	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Overvecht	Vechtzooim, kloppaart	Capaciteit	59	59	59	59	59	59	59	59	59		
		Behoeft	57	59	60	60	61	61	61	61	61	61	
		Saldo	2	0	-1	-1	-2	-2	-2	-2	-2	-2	Conclusie: capaciteittekort in 2018 Uitbreidingsbehoefte 2 lokalen
Noordoost	Zambesidreef, Tigrisdreef	Capaciteit	49	49	49	49	49	49	49	49	49		
		Behoeft	44	45	48	48	48	49	49	49	49	50	
		Saldo	5	4	1	1	1	0	0	0	0	-1	Conclusie: capaciteittekort in 2025 Uitbreidingsbehoefte 3 lokalen
Noordoost	Votulast	Capaciteit	71	71	71	71	71	71	71	71	71		
		Behoeft	65	65	67	67	70	71	71	71	71	72	
		Saldo	6	6	4	4	4	1	0	0	0	-1	Conclusie: capaciteittekort in 2025 Uitbreidingsbehoefte 2 lokalen; optie OBS Voordorp
Noordoost	Tuindorp, Voordorp	Capaciteit	33	33	33	33	33	33	33	33	33		
		Behoeft	33	35	35	35	35	36	36	36	36	36	
		Saldo	0	-2	-2	-2	-2	-3	-3	-3	-3	-3	Conclusie: capaciteittekort in 2017 Uitbreidingsbehoefte 3 lokalen
Oost	Wittevrouwen, Zeehelden	Capaciteit	44	44	44	44	44	44	44	44	44		
		Behoeft	38	38	38	38	41	41	40	40	41	41	
		Saldo	6	6	6	6	3	3	4	4	3	3	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Oost	Oudwijk, Buiten Wittevrouwen	Capaciteit	26	26	26	26	26	26	26	26	26		
		Behoeft	24	24	25	25	26	26	26	28	28	29	
		Saldo	2	2	1	1	0	0	0	-2	-2	-3	Conclusie: capaciteit in 2021 voldoende Uitbreidingsbehoefte 3 lokalen; optie Mesdaglaan
Oost	Abstede, Gansstraat	Capaciteit	30	30	30	30	30	30	30	30	30		
		Behoeft	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
		Saldo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Binnenstad	Wilhelminapark, Rijnsweerd	Capaciteit	21	21	21	21	21	21	21	21	21		
		Behoeft	18	18	18	18	18	18	20	20	21	21	
		Saldo	3	3	3	3	3	3	1	1	0	0	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Binnenstad	Binnenstad city- en winkelgebied	Capaciteit	26	26	26	26	26	26	26	26	26		
		Behoeft	24	24	24	24	24	25	25	26	27	27	
		Saldo	2	2	2	2	2	1	1	0	-1	-1	Conclusie: capaciteit in 2024 voldoende Uitbreidingsbehoefte 3 lokalen
Zuid	Binnenstad woongebied	Capaciteit	45	45	45	45	45	45	45	45	45		
		Behoeft	40	40	40	40	40	40	39	39	39	39	
		Saldo	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Zuid	Lunetten	Capaciteit	49	49	49	49	49	49	49	49	49		
		Behoeft	48	49	52	53	54	56	57	58	58	59	
		Saldo	1	0	-3	-4	-5	-7	-8	-9	-9	-10	Conclusie: capaciteittekort in 2018 Uitbreidingsbehoefte 9 lokalen; optie Duurstedelaan of Verlengde Hoogravenseweg
Zuidwest	Oud-Hoograven, tolsteeg	Capaciteit	59	59	59	59	59	59	59	59	59		
		Behoeft	52	54	55	56	56	56	56	56	56	56	
		Saldo	7	5	4	3	3	3	3	3	3	3	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Zuidwest	Dichterswijk, Rivierenwijk	Capaciteit	31	31	31	31	31	31	31	31	31		
		Behoeft	24	24	24	26	26	26	27	27	28	29	
		Saldo	7	7	7	5	5	5	4	4	3	2	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Zuidwest	Transwijk	Capaciteit	91	91	91	91	91	91	91	91	91		
		Behoeft	75	75	75	75	75	76	76	77	79	79	
		Saldo	16	16	16	16	16	16	15	14	13	12	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende
Zuidwest	Kanaleneiland	Capaciteit	91	91	91	91	91	91	91	91	91		
		Behoeft	75	75	75	75	75	76	76	77	79	79	
		Saldo	16	16	16	16	16	16	15	14	13	12	Conclusie: capaciteit in 2025 voldoende

Bijlage 3 'huisvestingsprojecten', bij MPOHV, april 2015
Vervangende nieuwbouw of levensverlengende renovatie

Adresgegevens		Eigenaar	M² BVO	Bouwjaar	Leslokalen permanent	Leslokalen tijdelijk	Speellokalen	VVE	Ouderlokalen	Jaren van Uitvoering
1	Rosweijdelaan 1	PCOU /Beatrix school	1.498	1967	11		1			2018/2021
1	Nolenslaan 33A	PCOU /De Fakkel	1.290	1994	12		1			2016/2019
1	Amaliadwarsstraat 2 + gymzaal	KSU Gertrudis/St Jan de Doper	1.921	1923	13		1			2018/2021
1	Rotsoord 36 + gymzaal	Kentalis onderwijs/So Rotsoord	3.057	1959	18					2022/2025
1	Lanslaan 10-12 + gymzaal	PCOU/SO Rafaelschool	2.475	1970						2016/2019
1	Attleeplantsoen 39 + gymzaal	PCOU/SO Rafaelschool	2.068	1979	22					2016/2019
1	Laan Van Nieuw-Guinea 20	PCOU/ De Brug	1.225	1929	10		1			2018/2021
1	Louis Couperusstraat 85	PCOU/ Van Asch van Wijck	1.540	1941	10	1	1			2018/2021
1	Vleutenseweg 515	KSU/ De Kameleon	1.876	1953	6	1	1	1		2022/2025
1	Dantelaan 2	PCOU/ 2e Marnix	1.390	1950	12		1			2022/2025
1	Amandelstraat 12	PCOU/De Boemerang	1.130	1930	6		1	1		2018/2021
1	Boerhaaveplein 110	PCOU/De Boemerang	1.190	1929	3		1		1	2018/2021
1	Bisschopsplein 8	PCOU/ De Piramide	1.330	1931	9		1			2016/2019
1	St Bonifaciusstraat 8	KSU/Ludgerschool	1.398	1983	18		2			2022/2025
1	Van Hoornekade 6	KSU/Ludgerschool	870	1929						2022/2025
1	Prinses Margrietstraat 118	SPOU/ De Cirkel	440	1973		2		1		2018/2021
1	C. Van Maasdijkstraat 33	PCOU/ De Piramide	2.410	1955	11	1	1	1	1	2022/2025
1	Santa Cruzdreef 30 + gymzaal	Auris Groep/Bertha Muller	4.066	1969	16					2022/2025
1	Winklerlaan 79+ gymzaal	De Pels/SO De Pels	1.246	1979	11					2016/2019
1	Burg F Andreaeln 7	Willibrord/BONI	7.757	1958						2018/2021
1	Regentesselaan 68 en 70	PCOU/ De Regenboog	1.350	1936	11		1			2022/2025
1	Neckardreef 20 + gymzaal	KSU/SBO Sint Maarten	2.260	1973	9		1			2022/2025
1	Handelstraat 51	KSU/Dominicus	2.615	1932	22		2			2022/2025
1	Notebomenlaan 137	KSU/De Notenboom	1.425	1991	5		1	1		2022/2025
1	Stautonstraat 9	SPOU/Herderschee	1.177	1.963	7					2022/2025
1	Joan Roelstraat 12	SPOU/ Jules Verne	278	0						2016/2019
1	Opzoomerstraat 1	SPOU/ Jules Verne	1.090	1987	10	1	1		1	2016/2019
1	Wevelaan 2	PCOU/Regenboog	1.580	1962	5		1			2018/2021
1	Blauwe Vogelweg 11	Mytyschool/so								2018/2021
1	Lingestraat 2A	PCOU/WG van de Hulstschool	1.100	1982	6	1	1			2022/2025
1	Laan van Chartroise 160	SPOU/Rietendak	2.033	1923	7	1	1	1	1	2022/2025
1	Zwarte Woud 211	De Passie	5.559	1990						2016/2019
	5 gymzalen									Verschillende jaren

Bijlage 4 MPOHV, themawerkgroepen

Themawerkgroep 1: Optimaliseren leerlingenprognoses versus capaciteit P.O.

- voorzitter: Noortje Devriese
- 1 Harrie Stokkel (VSU)
 - 2 Rob van der Westen (SPOU)
 - 3 Frans Durian (PCOU)
 - 4 Jon van Zoelen (KSU)
 - 5 Bas Lamers (gemeente)
 - 6 Birgit Haberland (gemeente)
- Bram van der Klauw extern advies

opdracht: Verken nut en noodzaak van aanpassen (verrijken) prognosesystematiek inclusief voorstel voor aanvullende kwalitatieve waarden met als doel meer betrouwbare prognoses

Themawerkgroep 2: Spreiding en diversiteit V.O.

- voorzitter: Noortje Devriese
- 1 Gerard Toonen (de Passie)
 - 2 Frans Durian (PCOU)
 - 3 Leon de Wit (Nuovo)
 - 4 Annechien de Gast (gemeente)
 - 5 Bas Lamers (gemeente)

opdracht: Gezamenlijke analyse van verwachte groei en bijbehorende huisvestingsbehoefte tbv lange termijnvisie; uitwerking spreidingsplan voor korte termijn

Themawerkgroep 3: Speciaal Onderwijs incl. Passend Onderwijs

- voorzitter: Noortje Devriese
- 1 Jan Reitsma (de Kleine Prins)
 - 2 Aziz Adahchour (SIOU)
 - 3 Gijs van de Laan (Auris)
 - 4 Just Hageman (RK Vleuten de Meern Haarzuilens)
 - 5 Charlotte Jager (PCOU)
 - 6 Manon Moonen (gemeente)
 - 7 Tiny van Aalsum (kentalis)
 - 8 Wim Bisseling (gemeente)
 - 9 Merel van Kranenburg (Beijer advies/Auris)

opdracht: Gezamenlijke analyse van ontwikkelingen met mogelijke invloed op onderwijshuisvestingsbehoefte t.g.v. verschuiving van zorgbehoefte t.b.v. betere aansluiting vraagstukken

Themawerkgroep 4: Kwaliteit onderwijshuisvesting en duurzaamheid

- voorzitter: Noortje Devriese
- 1 Andries Leune (de Passie)
 - 2 Rob van der Westen (SPOU)
 - 3 Jos Hennevelt (SOZKO)
 - 4 Just Hageman (RK Vleuten de Meern Haarzuilens)
 - 5 Chantal Broekhuis (PCOU)
 - 6 Marius Geurts (KSU)
 - 7 Wim Bisseling (gemeente)
 - Riet Bezemer (gemeente)

opdracht: Ontwikkelen van een door schoolbesturen en gemeente gedragen kwaliteitskader voor nieuwbouw, uitbreiding en verbouw van scholen inclusief verkenning van consequenties voor investerings- en exploitatiekosten en de dekkingsmogelijkheden

Meeleesgroep Thema 5: Flexibilisering onderwijstijden / voorschoolse voorzieningen

concept voorstel uitgewerkt door gemeente

Meeleesgroep Thema 6: School en omgeving incl bewegingsonderwijs

concept voorstel uitgewerkt door gemeente

- 1 Jon van Zoelen (KSU)
- 2 Gerry Quist (gemeente)
- 3 Rob van der Westen (SPOU)

BIJLAGE 5 BIJ MPOHV

Werkgroep Speciaal Onderwijs, MPOHV
Rapportage eindresultaat

Gemeente Utrecht, Utrechtse Vastgoed Organisatie (UVO)
Versie definitief 1.0, 17 maart 2015

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Utrecht, Utrechtse Vastgoed Organisatie (UVO)
Project: Rapportage eindresultaat
Projectnummer:
Auteur: N.Devriese
Co-auteurs(s):
Versie: definitief 1.0
Datum: 17 maart 2015

Werkgroep Speciaal Onderwijs, MPOHV

Rapportage eindresultaat

Inhoud

1	Vooraf	3
2	Voorzieningenaanbod	4
2.1	Speciale voorzieningen	4
2.2	Actuele huisvestings situatie	5
3	Kader	7
3.1	Wet- en regelgeving	7
3.2	Beleid	7
4	Visie op ontwikkelingen	9
4.1	Groei leerlingenaantallen	9
4.2	Passend Onderwijs	9
4.3	Jeugdwet	12
4.4	Zorg onderwijs centra (cluster II)	12
4.5	Voorzieningen Speciaal onderwijs	13
4.6	Voorzieningen Voortgezet Speciaal onderwijs	14
4.7	Conclusies	15
5	Ambities	16
5.1	Kwaliteit huisvesting	16
5.2	Primair Onderwijs	17
5.3	Voortgezet Onderwijs	18
5.4	Conclusies	20
6	Huisvestingsconsequenties voor Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting	22
6.1	Autonome groei	22
6.2	Passend onderwijs	23
6.3	Specifieke voorzieningen S.O. en V.S.O. per cluster	24
6.4	Kwaliteit	24
6.5	Financiële consequenties	24
6.6	Conclusies Huisvestingsconsequenties, 2016–2025	24
7	Vervolg/acties/afspraken	26

Bijlagen

- b1 Samenwerkingsverband Primair onderwijs Utrecht
- b2 Huisvestingsprojecten mpohv (voorstel)

1 Vooraf

Deze rapportage verwoordt het eindresultaat van de Werkgroep Speciaal Onderwijs voor het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting Utrecht 2016–2025.

De reacties van de werkgroepleden op het concept-rapport (versie 0, 6 maart 2015) zijn verwerkt tot deze definitieve versie.

Tot stand gekomen op basis van:

- Interviews individuele schoolbesturen augustus/september 2014
- Werkgroepbijeenkomsten Speciaal Onderwijs op 27 oktober 2014, 21 november 2014, 13 januari 2015
- Overleg directeuren samenwerkingsverband Utrecht Primair Onderwijs en Sterk VO , 17 februari 2015

2 Voorzieningenaanbod

Het onderwijsaanbod in de stad Utrecht bestaat uit het primair en voortgezet onderwijs, speciaal basisonderwijs (SBO), speciaal onderwijs (SO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO).

Het primair en voortgezet onderwijs vormen tezamen het aanbod van reguliere onderwijsvoorzieningen. Het merendeel van de leerlingen bezoekt vanaf 4 jaar één van deze scholen. Voor leerlingen met een specifiekere onderwijsbehoefte zijn er speciale voorzieningen en tussenvoorzieningen (tijdelijk).

2.1 Speciale voorzieningen

Utrecht kent drie scholen voor speciaal basisonderwijs verdeeld over 4 vestigingen. In het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn de clusters¹ II, III en IV met één of meer vestigingen vertegenwoordigd in Utrecht. Er zijn 9 locaties voor Speciaal Onderwijs (4-12 jaar) en 7 locaties voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (vanaf ca. 12 jaar).

(V).S.O. is onderverdeeld in 4 clusters, elk cluster is gericht op een specifieke doelgroep kinderen met een beperking (visueel (I), auditief/communicatief (II), zeer moeilijk lerende kinderen, scholen voor leerlingen met lichamelijke én/of verstandelijke beperkingen, langdurig zieke kinderen (III), zeer moeilijk opvoedbare kinderen, kinderen met psychiatrische stoornissen of ernstige gedragsproblemen, langdurig zieke kinderen zonder een lichamelijke beperking en scholen die verbonden zijn aan pedologische instituten (IV)

Utrecht huisvest ook een aantal tussenvoorzieningen voor PO en VO-leerlingen. Dit zijn voorzieningen die een tijdelijk aanvullend aanbod bieden naast de reguliere en speciale voorzieningen zoals de Internationale Schakelklas (ISK), de Taalschool²⁾ en het Orthopedagogisch-Didactisch Centrum (OPDC).

¹

²⁾ De Taalschool en ISK zijn reguliere (tussen)voorzieningen met een specifieke doelgroep.

INSTELLINGSNAAM		SBO	CLUSTER 2	CLUSTER 3	CLUSTER 4
St. Maarten	Sbo	110			
De Binnentuin	Sbo	148			
Het Keerpunt	Sbo	84			
Luc Stevens	Sbo	171			
		513			
Auris Bertha Mullerschool	So		142		
Auris De Taalkring	So		143		
Ariane De Ranitz	So			175	
De Pels	So				106
De Schans	So			66	
Herderscheeschool	So			57	
Kentalis Het Rotsoord	So		175		
Prof Fritz Redlschool	So				22
Rafaelschool	So			196	
			460	494	128
Ariane De Ranitz	Vso			165	
Auris College Utrecht	Vso		143		
De Pels	Vso				78
Herderscheeschool	Vso			69	
Kentalis Het Rotsoord	Vso		104		
Pr Wilhelminasch v ZMLK	Vso			259	
Prof Fritz Redlschool	Vso				37
			247	493	115
Totalen		513	707	987	243

Bron: 'Leerlingen primair onderwijs zoals geregistreerd in BRON tot en met 1-10-2014', Duo

In 2013/2014 volgen ca. 29.000 leerlingen regulier basisonderwijs en ruim 12.000 leerlingen voortgezet onderwijs in Utrecht.

Het verwijzingspercentage binnen de samenwerkingsverbanden naar het SBO, SO en VSO is respectievelijk ca. 1,7 % en 1,4% en 3,2%³⁾. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn deze percentages laag. In de praktijk staan op de Utrechtse scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs ook leerlingen ingeschreven via andere samenwerkingsverbanden, waarvoor de bekostiging ook via andere samenwerkingsverbanden loopt. De omvang van het (V)SO wordt bepaald door meer samenwerkingsverbanden dan die van Utrecht stad. Bovenstaande tabel geeft het totaal aan ingeschreven leerlingen ongeacht woonplaats.

2.2 Actuele huisvestingssituatie

Voor de actuele huisvestingssituatie zijn de omvang (m²), bouwjaar en bouwtechnische staat van de schoolgebouwen bepalend. Een aantal voorzieningen waren onderdeel van het Masterplan. Hiervoor is in de afgelopen jaren nieuwbouw of uitbreiding gerealiseerd of is dit nu in uitvoering. Voor de overige schoolgebouwen is beoordeeld of zij in aanmerking komen voor nieuwbouw/renovatie of uitbreiding. Dit heeft geleid tot een voorstel van gebouwen die worden opgenomen in het MPOHV, zie ook bijlage.

³⁾ Ondersteuningsplan swv PO Utrecht en swv Sterk VO Utrecht en Stichtse Vecht

2.2.1 Nieuwbouw Masterplan SBO, VSO

Zowel voor SBO De Binnentuin als voor de SBO Luc Stevensschool is in het kader van de Masterplannen recent nieuwbouw gerealiseerd (2012 resp. 2013).

Voor het SO zijn bij het opstellen van het Masterplan (V)SO geen huisvestingsprojecten opgenomen, er zijn dan ook recent geen nieuwe voorzieningen gerealiseerd. Op dit moment wordt de wenselijkheid en mogelijkheid tot modernisering en clustering van de huisvesting van de Dr. Herderschee en Rafaelschool (voorheen ZMLK) nader onderzocht door de schoolbesturen. Op basis hiervan vindt nader overleg plaats tussen gemeente en schoolbesturen.

De Prinses Wilhelminaschool en de Dr. D Herderschee (VSO) zijn sinds 2013 in het nieuwe gebouw VSO Stip gehuisvest. Vanaf medio 2015 zijn Het Rotsoord en Auris College (deels) gehuisvest in de nieuwe unilocatie aan de Slotlaan. Het Auris College blijft tot ca. 2019 ook nog gevestigd aan de Boadreef.

3 Kader

Dit hoofdstuk beschrijft de relevante wet- en regelgeving (3.1) en vigerend gemeentelijk beleid (3.2).

3.1 Wet- en regelgeving

3.1.1 Wet Passend Onderwijs

In 2014 is de Wet Passend Onderwijs ingevoerd. De kern van deze wet is dat de schoolbesturen per augustus 2014 verantwoordelijk zijn voor het bieden van de juiste ondersteuning voor ieder kind en het vinden van een goede plek op een school. De samenwerkingsverbanden, waarin schoolbesturen zijn verenigd, zijn verantwoordelijk voor het maken van sluitende afspraken met de scholen om aan deze zorgplicht te voldoen.

Naast de invoering van Passend onderwijs wordt per 2015 ook de nieuwe Jeugdwet ingevoerd. De stelselwijzigingen voor Passend onderwijs en die voor de zorg voor jeugd hebben op veel punten raakvlakken. De stelselwijziging Passend onderwijs sluit inhoudelijk aan op de nieuwe Jeugdwet.

3.1.2 Jeugdwet

Met ingang van 1 januari 2015 vervangt de nieuwe Jeugdwet de Wet op de jeugdzorg en onderdelen van de jeugdzorg uit de Zorgverzekeringswet en de AWBZ. Hiermee worden gemeenten verantwoordelijk voor de gehele jeugdzorg. Doel van de nieuwe wet is vereenvoudiging van het jeugdzorgstelsel. Een belangrijk uitgangspunt is integrale hulpverlening volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de zorgbegeleiding aan kinderen en jongeren.

3.1.3 Verordening onderwijshuisvesting

De zorgplicht voor adequate huisvesting van het onderwijs ligt bij gemeenten. In Utrecht geldt de 'Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Utrecht 2015' als uitgangspunt voor de invulling van de gemeentelijke zorgplicht voor het onderwijs. De verordening beschrijft onder meer criteria ten aanzien van de toekenning, de omvang (m²) en de bekostiging van nieuwbouw, uitbreiding en ingebruikneming/medegebruik. Ook bij het opstellen van het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting is de verordening uitgangspunt.

3.2 Beleid

3.2.1 Onderwijsbeleid: Passend Onderwijs

De samenwerkingsverbanden en de gemeente Utrecht hebben een gezamenlijke visie op Passend Onderwijs in de stad Utrecht. Daarbij is de gedachte om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de omgeving van kind en gezin, door niet te problematiseren, maar juist te versterken waar nodig. De visie op passend onderwijs is samengevat: een

sterke basis, steun waar nodig, speciaal als het moet. Leidend principe hierbij is één kind, één gezin, één plan. De gemeente en de samenwerkingsverbanden voeren regulier overleg, onder meer over het dekkend passend aanbod in de stad. Er vindt geen (structurele) afstemming plaats tussen de diverse regionale samenwerkingsverbanden onderling terwijl de invloed van (het beleid van) de samenwerkingsverbanden regio-overstijgend is medebepalend voor de leerlingenstromen van/naar Utrecht.

3.2.2 Utrechtse Onderwijsagenda 2014–2018

De Utrechtse Onderwijsagenda is een gezamenlijke agenda van onderwijs, welzijn, kinderopvang, gemeente en educatieve partners in Utrecht. De UOA wordt om de 4 jaar opnieuw opgesteld. De UOA 2014–2018 formuleert gezamenlijke ambities gericht op een 'uitdagende en goed verlopende schoolloopbaan voor iedere jongere' door onder meer 'hoge kwaliteit en een breed aanbod van het onderwijs'. In de Uitvoeringsagenda 2014–2018⁴ zijn de ambities uitgewerkt. Enkele hiervan hebben een relatie met onderwijsaccommodaties⁵.

3.2.3 Leerlingenvervoer

Leerlingen die op grond van hun ondersteuningsbehoefte in het Passend Onderwijs aangewezen zijn op een school buiten hun directe omgeving, kunnen een bijdrage in vervoerskosten aanvragen. Het gemeentelijk beleid ten aanzien van de bekostiging van het leerlingenvervoer ligt vast in de 'Verordening Leerlingenvervoer 2015' welke op 5 maart jl. is vastgesteld.

De nieuwe verordening kan van invloed zijn op de leerlingenstromen tussen scholen en is dus ook regionaal van invloed. Afstemming hierover vindt plaats op gemeentelijk niveau, niet in regionaal verband of met samenwerkingsverbanden die verantwoordelijk zijn voor de verwijzing en toelating van leerlingen. Op het moment dat het aantal leerlingen toe- of afneemt of het regionaal aanbod wijzigt kan dit consequenties hebben voor het leerlingenvervoer. *Op dit moment zijn de gevolgen van Passend Onderwijs op het leerlingenvervoer nog niet inzichtelijk.*

⁴ Niet vastgesteld

⁵ Zie verder

4 Visie op ontwikkelingen

Een belangrijke ontwikkeling is de groei van leerlingenaantallen in Utrecht. Daarnaast hebben het onderwijs en de (jeugd)zorg te maken met een aantal grootschalige transitie die de komende tijd leiden tot grote veranderingen en (deels) bezuinigingen. Dit heeft gevolgen voor veel direct betrokkenen waaronder scholen en de gemeente. Schooljaar 2014–2015 is in veel opzichten een overgangsjaar.

Hoofdstuk 4.6 en 4.7 beschrijven de visie van schoolbesturen op de ontwikkeling van leerlingenaantallen en de toekomstige ruimtebehoefte .

4.1 Groei leerlingenaantallen

In Utrecht wordt voor de lange termijn groei van leerlingenaantallen verwacht. In de meest recente prognoses (Pronexus 2014–2028) neemt het aantal leerlingen in het Primair Onderwijs toe met 15% (ca. + 3.000) leerlingen in 2028. In het Voortgezet onderwijs wordt een groei verwacht van ca. 25% (ca. + 3.300). Leerlingenprognoses zijn voor de gemeente leidend voor de huisvestingsbehoefte.

In de regio is een ander beeld te zien. In de gemeenten rondom Utrecht wordt over een aantal jaren (vanaf ca. 2020/2021) krimp verwacht. De voorzieningen voor het (voortgezet) speciaal onderwijs hebben een regionaal bereik. Op termijn kan krimp in de regio een dempend effect hebben op de groei van het aantal leerlingen in Utrechtse voorzieningen.

Op basis van de autonome groei van het aantal leerlingen in Utrecht wordt ook toename verwacht van het aantal leerlingen in alle clusters van het speciaal onderwijs, los van effecten van passend onderwijs. Betrouwbare prognoses voor het *(voortgezet)speciaal onderwijs* zijn echter lastig te maken en weinig representatief, zeker op locatieniveau, vanwege de regionale functie en de grote beleidsinvloeden.

Conclusies:

- Bevolkingsgroei in de gemeente Utrecht leidt tot absolute groei leerlingenaantallen (regulier en speciaal)
- Prognoses op locatieniveau zijn voor het *(voortgezet)speciaal onderwijs* weinig representatief

4.2 Passend Onderwijs

Samenwerkingsverbanden

De regionale samenwerkingsverbanden van scholen zijn verantwoordelijk voor Passend Onderwijs.

De 92 basisscholen, 7 SO-scholen en 4 SBO-scholen in Utrecht zijn verenigd in het Samenwerkingsverband Utrecht Primair Onderwijs (SWV Utrecht PO) (uitgezonderd de

scholen van cluster I en II). Onderwijs en Ambulante Begeleiding voor leerlingen in cluster II wordt binnen het samenwerkingsverband verzorgd door Auris⁶ en Kentalis.

Samenwerkingsverband 'Sterk VO' (Utrecht en Stichtse Vecht) bestaat uit de VO-scholen Utrecht en Stichtse Vecht (22), VSO-scholen (4) (cluster III+IV).

De samenwerkingsverbanden en de gemeente Utrecht hebben een gezamenlijke visie ontwikkeld op Passend Onderwijs in de stad Utrecht. Daarbij is de gedachte om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de omgeving van kind en gezin, door niet te problematiseren, maar juist te versterken waar nodig. De visie op passend onderwijs is samengevat: *een sterke basis, steun waar nodig, speciaal als het moet*. Leidend principe hierbij is één kind, één gezin, één plan.

De gemeente en de samenwerkingsverbanden voeren regulier overleg, onder meer over het dekkend passend aanbod in Utrecht. In het OOGO 'Passend Onderwijs zorg voor de Jeugd' wordt het ondersteuningsplan van de samenwerkingsverbanden gezamenlijk vastgesteld. Het ondersteuningsplan beschrijft hoe het samenwerkingsverband passend onderwijs gaat realiseren en wat daarvoor nodig is. Het ondersteuningsplan is voor de gemeente leidend voor het realiseren van een passend dekkend onderwijsaanbod.

Met de invoering van Passend Onderwijs verandert ook de financieringsystematiek en verschuiven geldstromen van schoolbesturen en regionale expertisecentra naar het samenwerkingsverband. Bovendien hangt de invoering van passend onderwijs nauw samen met de decentralisatie van de jeugdzorg en de AWBZ. De effecten van deze decentralisaties op passend onderwijs zijn pas op termijn inzichtelijk

Van alle decentralisaties heeft naar verwachting de wetswijziging Passend Onderwijs de meeste invloed op de leerlingenstromen, en daarmee op de huisvestingsbehoefte. Er wordt een verschuiving verwacht van leerlingen vanuit het speciaal onderwijs naar regulier onderwijs die gepaard gaat met een toename van zorgarrangementen (4.2.1.). Dit kan leiden tot nieuwe voorzieningen in de huisvesting. Maar in welke omvang en bij welke onderwijslocaties zal binnen enkele jaren pas blijken. Gezien de recente invoering echter is voorlopig nog onduidelijk wat de (lange termijn) effecten zullen zijn voor het onderwijs. Omdat het voorgezet onderwijs al eerder ervaring heeft kunnen opdoen met de nieuwe aanpak en (zorg)arrangementen kunnen hieruit wellicht leerervaringen worden meegenomen. Schoolbesturen verwachten dat de samenwerking tussen het regulier en speciaal (voortgezet) onderwijs zal intensiveren. Dit gebeurt al als gevolg van de nieuwe taak die de samenwerkingsverbanden hebben gekregen.

Conclusies:

⁶ Auris biedt dienstverlening alleen in samenwerkingsverband PO, mogelijk in de toekomst ook in swv VO.

- De invoering van passend onderwijs is onlosmakelijk verbonden met de decentralisatie van de jeugdzorg en de AWBZ naar gemeenten. De effecten van deze decentralisaties op passend onderwijs zijn op termijn pas inzichtelijk
- Ondersteuningsplan is leidend voor passend dekkend onderwijsaanbod
- Toename zorgarrangementen

4.2.1 Toename zorgarrangementen

De groeiende deelname van leerlingen aan het regulier onderwijs gaat – met name in cluster II – gepaard met een toenemende behoefte aan ambulante begeleiding en zorg vanuit het swv⁷⁾. Vanuit de doelstelling van Passend Onderwijs om elke leerling een (zo) passend (mogelijk) en thuisnabij onderwijsaanbod te bieden zal, waar mogelijk en haalbaar, eventueel met extra ondersteuning, als eerste worden getracht een plek te organiseren in het regulier onderwijs. Deze extra zorg en begeleiding zijn noodzakelijk om een grotere groep leerlingen te kunnen laten deelnemen aan regulier onderwijs. Als gevolg hiervan zal de intensiteit en het volume aan ambulante begeleiding toenemen. Mogelijk zal aan de andere kant, als gevolg van AWBZ wijzigingen, krimp zichtbaar worden in de vraag naar behandelingen omdat steeds minder wordt vergoed. Ambulante begeleiding cluster II is onderdeel van Kentalis Zorg en Auris Zorg.

Door de groeiende huisvestingsbehoefte van ambulante zorg- en dienstverlening ontstaat een tekort aan behandel- en werkruimten voor de zorgaanbieders. Om intensieve kennisoverdracht mogelijk te maken zien beide schoolbesturen de invulling hiervan dichtbij de schoollocaties, bij voorkeur op de scholen zelf. Een ander belangrijk onderdeel van de ambulante ondersteuning van cluster II leerlingen wordt ingevuld door de behandelgroepen op de SO-locatie. Doel van de behandelgroepen is het stimuleren cq faciliteren van doorstroming naar het regulier onderwijs. Hiervoor zijn (groeps)ruimten voor kleine groepen nodig buiten het leslokaal.

De huisvesting van de ambulante begeleiding vanuit de zorgorganisaties ten behoeve van de zorgarrangementen (behandelgroepen en behandel-/werkruimten) maakt echter geen deel uit van de (genormeerde) middelen voor onderwijshuisvesting. Door de doorstroom van leerlingen naar het regulier onderwijs neemt de (genormeerde) huisvestingsbehoefte op de (V)SO-locaties af. Medegebruik cq verhuur van eventuele leegstand die hierdoor ontstaat kan een oplossing bieden voor de ruimtebehoefte van de zorgorganisaties.

De werkgroep heeft geconcludeerd dat de consequenties van de toenemende behoefte aan zorgarrangementen in cluster II nu nog onvoldoende onderdeel zijn van de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden.

⁷⁾ De ambulante begeleiding voor cluster II leerlingen wordt verzorgd door het cluster zelf. Ambulante begeleiding van overige clusters via het samenwerkingsverband.

- De groeiende deelname aan regulier onderwijs gaat gepaard met een toenemende behoefte aan zorgarrangementen en ondersteuning. De huisvesting van deze zorgcomponent is niet geregeld via onderwijshuisvesting
- Door de doorstroom van leerlingen naar het regulier onderwijs neemt de (genormeerde) huisvestingsbehoefte op de (V)SO-locaties cluster II af.

4.3 Jeugdwet

De verbinding van jeugdhulp en passend onderwijs beslaat inhoudelijke vraagstukken die zowel de Jeugdwet als de Wet Passend Onderwijs raken. Om de verbinding tussen jeugdhulp en passend onderwijs te versterken, zijn gemeenten en SWV verplicht hun plannen af te stemmen. Het gemeentelijk Beleidsplan Jeugdhulp wordt voor zover het onderwijs betreft, afgestemd met de samenwerkingsverbanden. Voor zover het onderwijs(ondersteuning) betreft zal dit onderdeel zijn van het ondersteuningsplan (zie Passend Onderwijs). De onderwijsondersteuning vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de scholen.

Als gevolg van de herziening van de AWBZ zullen in het samenwerkingsverband onder meer afspraken gemaakt moeten worden over de bekostiging van zorg aan leerlingen die voorheen via de Regionale Expertise centra (REC) verliep, waaronder leerlingen in de categorie Ernstig Meervoudig Beperkt (EMB). Hoe de zorg via het nieuwe stelsel door de samenwerkingsverbanden bekostigd zal (kunnen) worden is nog onzeker.

Conclusies:

- Versterken verbinding Jeugdwet en Passend Onderwijs via afstemming gemeenten en SWV; onderwijs(ondersteuning) is onderdeel van ondersteuningsplan.
- Mogelijkheden bekostiging zorg via het nieuwe stelsel deels nog onzeker.

4.4 Zorg onderwijs centra (cluster II)

Een Zorg Onderwijscentrum is een voorziening die nog niet bestaat in Utrecht. In een Zorg Onderwijs Centrum (ZOC) zijn verschillende zorg- en behandelvoorzieningen samen gehuisvest (zoals lesruimten, behandelruimten, ambulante begeleiders, Audiologisch Centrum). Door een combinatie van onderwijs en zorg in elkaars nabijheid kan expertise worden samengebracht voor een betere aansluiting. Door gezamenlijke huisvesting te realiseren voor de hele (onderwijs en zorg-)keten kan bovendien efficiënt gebruik worden gemaakt van beschikbare ruimte. Bijvoorbeeld voor naschoolse en voorschoolse behandeltrajecten in de onderwijsvoorziening.

Op dit moment is clustering van Kentalis en Auris in het SO niet aan de orde. Schaalvoordelen zijn (nog) niet wenselijk, mogelijk op termijn wel als SO verder terugloopt dan verwacht. Nieuwbouwplannen voor het SO in combinatie met de wens tot het realiseren van een zorg onderwijs centrum kunnen wellicht synergievoordelen opleveren. Op dit moment bestaan daar nog geen concrete initiatieven voor. Een gezamenlijk ZOC voor cluster II is het onderzoeken waard.

De samenwerking tussen Auris en Kentalis VSO, die nu aan de Slotlaan vorm krijgt, leidt naar verwachting niet tot het op korte termijn samenvoegen van beide scholen. Verdere integratie van beide schoolbesturen ligt voor de hand maar is een langjarig traject.

4.5 Voorzieningen Speciaal onderwijs

4.5.1 Cluster II

Zowel Kentalis als Auris verwachten, als gevolg van Passend Onderwijs, krimp ten gunste van het regulier onderwijs. Vanwege de regionale doelgroep zal het effect bij Kentalis mogelijk eerder/meer zichtbaar zijn dan bij Auris omdat deze leerlingen grotendeels uit de directe omgeving/Utrecht komen.

Het Rotsoord (Kentalis)

Op dit moment gaat ongeveer de helft van de leerlingen (begeleid) naar het reguliere onderwijs, de helft gaat volledig naar Het Rotsoord. Dit loopt naar verwachting nog op tot maximaal 75%. Bij verwijzing nemen kinderen zelf ambulante begeleiding mee. Dit kan in de vorm van individuele begeleiding in/buiten de groep tot begeleiding in groepsverband. De vraag naar ambulante begeleiding zal hierdoor toenemen. Dit betekent op termijn dat tenminste 25% van het aantal leerlingen van Kentalis in het Rotsoord gehuisvest zal blijven worden.

Bertha Muller en De Taalkring (Auris)

Voor beide scholen wordt krimp verwacht, ook omdat het aantal doven/slechthorenden in de toekomst naar verwachting zal afnemen (ca. 20–30%). Een groeiende groep zal terecht kunnen in het regulier onderwijs, een kleinere groep zal altijd in het intensieve arrangement op SO scholen blijven. Deze verschuiving brengt met zich mee dat de behoefte aan ambulante begeleiding op de reguliere scholen, verzorgd door cluster II, zal toenemen.

4.5.2 Cluster III

Mytyschool Ariane de Ranitz, De Schans (De Kleine Prins)

Rafaelschool (PCOU, ZML)

Herderscheeschool (SPOU, ZML)

De cluster III scholen verwachten voor zichzelf een stabiele situatie tot lichte groei van het aantal leerlingen. De verschuiving naar het regulier onderwijs zal naar verwachting niet groot zijn vanwege de specifieke en vaak intensieve behoefte aan zorg en begeleiding van deze leerlingen. Gezien de autonome groei zal er dus overall in cluster III sprake zijn van lichte groei.

4.5.3 Cluster IV

De Pels

Fritz Redlschool (LZ)

Voor beide cluster IV scholen wordt een stabiele situatie tot lichte groei van het aantal leerlingen verwacht. De verschuiving naar het regulier onderwijs zal naar verwachting niet groot zijn vanwege de specifieke en vaak intensieve behoefte aan zorg en begeleiding van deze leerlingen.

4.6 Voorzieningen Voortgezet Speciaal onderwijs

4.6.1 Cluster II

Het Rotsoord (Kentalis)
Auris College (Auris)

Zowel Kentalis als Auris verwachten voor beide scholen de komende jaren (forse) krimp ten gunste van het regulier onderwijs, als gevolg van de invoering van Passend Onderwijs. Met de ondersteuning en bagage uit het SO kunnen leerlingen steeds beter terecht in het reguliere onderwijs voor vervolgonderwijs. Auris verwacht mogelijke afname van ca. 50% van het aantal leerlingen in de komende 5 jaar.

Vanaf medio 2015 zijn Het Rotsoord en Auris College (deels) gehuisvest in de nieuwe unilocatie aan de Slotlaan. Het Auris College blijft tot ca. 2019 ook nog gevestigd aan de Boadreef.

4.6.2 Cluster III

Mytyschool Ariane de Ranitz (De Kleine Prins)
Wilhelmina (PCOU, ZML)
Herderscheeschool (SPOU, ZML)

Voor de Mytyschool Ariane de Ranitzschool wordt groei verwacht. De verschuiving van leerlingen vanuit de school naar het regulier onderwijs zal marginaal zijn vanwege de specifieke zorgbehoefte van de doelgroep.

De Prinses Wilhelminaschool en de Dr. D Herderschee (VSO) zijn sinds 2013 in het nieuwe gebouw VSO Stip gehuisvest.

4.6.3 Cluster IV

De Pels
Fritz Redlschool (LZ)

Voor beide cluster IV scholen wordt een stabiele situatie tot lichte groei van het aantal leerlingen verwacht. De verschuiving naar het regulier onderwijs zal naar verwachting niet groot zijn vanwege de specifieke en vaak intensieve behoefte aan zorg en begeleiding van deze leerlingen.

4.7 Conclusies

- Bevolkingsgroei leidt tot absolute groei leerlingenaantallen (regulier en speciaal)
- Prognoses op locatieniveau zijn voor het (voortgezet)speciaal onderwijs weinig representatief
- Ondersteuningsplan is leidend voor passend dekkend onderwijsaanbod
- De invoering van passend onderwijs is onlosmakelijk verbonden met de decentralisatie van de jeugdzorg en de AWBZ naar gemeenten. De effecten van deze decentralisaties op passend onderwijs zijn op termijn pas inzichtelijk
- De groeiende deelname aan regulier onderwijs van cluster II-leerlingen gaat gepaard met een toenemende behoefte aan zorgarrangementen. De huisvesting van deze zorgcomponent is niet geregeld via onderwijshuisvesting
- Door de doorstroom van leerlingen naar het regulier onderwijs neemt de (genormeerde) huisvestingbehoefte op de (V)SO-locaties cluster II af.
- Versterken verbinding Jeugdwet en Passend Onderwijs via afstemming gemeenten en SWV; onderwijs(ondersteuning) is onderdeel van ondersteuningsplan.
- Mogelijkheden bekostiging zorg via het nieuwe stelsel deels nog onzeker
- Schoolbesturen cluster II verwachten krimp in zowel SO als VSO (in tegenstelling tot prognoses)
- Verschuiving als gevolg van Passend Onderwijs op totale omvang leerlingen is beperkt; met uitzondering van cluster II
- Cluster III verwacht lichte groei (bij stabiel verwijzingspercentage en autonome groei)

5 Ambities

Dit hoofdstuk beschrijft de ambities van gemeente en schoolbesturen ten aanzien van het Speciaal Onderwijs en ten aanzien van de doorontwikkeling van Passend Onderwijs in Utrecht, voor zover deze de toekomstige huisvestingsbehoefte (kunnen) beïnvloeden.

5.1 Kwaliteit huisvesting

De samenwerkingsverbanden zijn verantwoordelijk voor een 'passend aanbod' in het kader van de Wet Passend Onderwijs. De ambities die hierover zijn vastgelegd in de ondersteuningsplannen, zijn leidend voor de huisvestingsvraag in zowel bestaande als nieuwe voorzieningen. De ondersteuningsplannen dienen te worden vastgesteld via een OOGO (gemeente en schoolbesturen gezamenlijk). Cluster II maakt (nog) geen deel uit van de ondersteuningsplannen.

Aanvullend hierop is gesteld dat:

Nieuwe huisvesting redelijkerwijs niet belemmerend mag zijn voor de uitvoering van Passend Onderwijs (gewoon waar mogelijk, speciaal waar nodig). Een voorwaarde voor het realiseren van toekomstgerichte en duurzame nieuwe huisvesting voor regulier en speciaal onderwijs is flexibiliteit bij (vervangende) nieuwbouw, zodanig dat geanticipeerd kan worden op veranderende functies en gebruik, binnen de daarvoor beschikbare middelen.

Daarnaast hebben schoolbesturen en gemeente in de Utrechtse Onderwijs Agenda ambities geformuleerd ten aanzien van het onderwijsaanbod en onderwijshuisvesting die ook van toepassing zijn voor het speciaal onderwijs.

5.1.1 Utrechtse Onderwijs Agenda

In de Uitvoeringsagenda 2014–2018 zijn de ambities van de Utrechtse Onderwijsagenda uitgewerkt. Enkele hiervan hebben een relatie met onderwijsaccommodaties, waaronder:

De variëteit aan scholen, onderwijsconcepten, opleidingen en voorzieningen blijft bestaan en wordt waar nodig verder toegesneden op de vraag van de 'markt' en de vraag van onze populatie.

Deze ambitie is onderdeel van het MPOHV voor zover het verantwoordelijkheid van de gemeente betreft (zorgplicht).

Het MPOHV geeft een blijvende impuls aan eigentijdse, duurzame en gezonde schoolgebouwen en educatieve voorzieningen die aansluiten bij een integrale visie op onderwijs en ontwikkeling, een goede verbinding tussen formeel en informeel leren faciliteren en ontwikkeling op alle leefgebieden stimuleren.

In het MPOHV zijn bij nieuwbouw, uitbreiding, vervangende bouw en renovatie eigentijdse, duurzame en gezonde schoolgebouwen de inzet, echter passend binnen de geldende bekostiging.

Deze ambities zijn meegenomen bij de ontwikkeling van het Utrechts Kwaliteitskader voor onderwijshuisvesting (zie 6.3)

5.2 Primair Onderwijs

(uit: Ondersteuningsplan SWV PO Utrecht⁸)

Dekkend aanbod, focus op sneller schakelen

Het samenwerkingsverband primair onderwijs heeft momenteel (2014), vóór de invoering van passend onderwijs, slechts incidenteel en voor een korte periode te maken met thuiszittende leerlingen. Dit illustreert dat er in de gemeente Utrecht al een dekkend onderwijscontinuüm is voor de huidige leerlingenpopulatie. De grootste uitdaging in het dekkend netwerk is niet het creëren van nieuwe voorzieningen, maar het sneller kunnen schakelen tussen voorzieningen.

Ontwikkelen van arrangementen

De focus van het bestuur is een goed onderwijsaanbod op iedere basisschool voor de leerlingen van hun school en voor de populatie uit de eigen wijk. Uitgangspunt hierbij is dat zoveel mogelijk leerlingen thuisnabij naar school kunnen gaan. In sommige situaties is extra ondersteuning echter noodzakelijk: extra ondersteuning op de basisschool zelf of een (tijdelijke) plaatsing op het S(B)O, ook als dat vanwege de stedelijke of regionale functie van een 'thuis' nabije school langere reistijd betekent. *Het sterker maken van het regulier onderwijs door het ontwikkelen van arrangementen sluit aan bij de doelstelling zoveel mogelijk te ondersteunen binnen het reguliere onderwijs (sterke basis).*

De ambities van het samenwerkingsverband zijn als volgt geformuleerd:

1. Het volume SBO en SO mag de komende jaren procentueel niet stijgen. Het verwijzingspercentage blijft 1,7% respectievelijk 1,4%.
2. De speciale onderwijsvoorzieningen beschikken behalve over lesplaats ook over specifieke expertise.

Ook is er de ambitie om leerlingen uit Utrecht binnen Utrecht passend onderwijs binnen de scholen van cluster 3 en 4 te geven, vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de schoolbesturen in het SWV PO Utrecht. Binnen cluster 1 is het streven zoveel mogelijk leerlingen met een visuele beperking op reguliere scholen onderwijs te laten volgen, waar nodig met onderwijsondersteuning op maat aan reguliere scholen.

Actualisatie ondersteuningsplan

De ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden zijn leidend voor het onderwijs- en ondersteuningsaanbod in het kader van Passend Onderwijs. De gemeente stemt in met de ondersteuningsplannen en onderschrijft daarmee de in het ondersteuningsplan opgenomen ambities en maatregelen ten behoeve van het

⁸ Uit: Concept Ondersteuningsplan Samenwerkingsverband Utrecht PO 2014-2018

realiseren van een passend onderwijsaanbod. Op het moment dat er aanleiding is om het ondersteuningsplan te actualiseren zal het plan opnieuw moeten worden vastgesteld. De schoolondersteuningsplannen zijn hierin maatgevend. Vóór 1 mei 2015 wordt het huidige plan geëvalueerd, geactualiseerd (consequenties nieuwe ontwikkelingen) en vervolgens opnieuw vastgesteld. Het actualiseren van ondersteuningsplannen is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van schoolbesturen via samenwerkingsverbanden (m.u.v. cluster II). Een doorkijk naar relevante ontwikkelingen in relatie tot de actualisatie volgt hierna

Omdat de zorgplicht voor schoolbesturen en de vormgeving van het swv nog maar net realiteit zijn, is de voorspelbaarheid van ontwikkelingen en consequenties voor alle betrokken partners moeilijk. Dit betekent dat de komende periode/jaren gebruikt zullen worden voor het monitoren, evalueren en mogelijk bijstellen van de gekozen koers als gevolg van nieuwe inzichten en ontwikkelingen.

5.2.1 Doorkijk actualisatie 2015 ev.:

Onderstaande ontwikkelingen zullen nader worden uitgewerkt door het samenwerkingsverband bij de aanstaande actualisatie van het ondersteuningsplan:

- Tussenvoorziening PO (crisis/observatievoorziening). Een groep leerlingen is gebaat bij een time-out voorziening als het regulier onderwijs tijdelijk niet volstaat. Deze leerlingen stromen gedurende het schooljaar in waardoor de omvang sterk fluctueert. Een flexibele schil bij één van de sbo-scholen biedt hiervoor mogelijk een oplossing.
- Leonardo-onderwijs (hoogbegaafden): Hoe verder om te gaan met het Leonardo-onderwijs. Wordt dit nog separaat ondersteund of in voorzien. Of zal dit veel meer worden ondergebracht in het reguliere onderwijs?
- Onderwijs zorg arrangementen (een combinatie van behandeling van gedrag, via jeugdzorg, en onderwijs). Wordt nu ingevuld door Berg & Boschool. Mogelijk wordt dit verplaatst naar De Pels. De Berg en Bos faciliteert dit nu ook al binnen de gemeente grens van de stad Utrecht. Alleen hebben zij aangegeven hier mee te willen gaan stoppen en wordt dit mogelijk verplaatst naar De Pels. Dit is een bestuurlijk traject en geen onderwerp voor het samenwerkingsverband (onderzoek door schoolbestuur)
- Onderzoeken mogelijkheid opnemen huisvestingscomponent in ontwikkelingsperspectief plan (bijvoorbeeld traplift).

Voor alle (nieuwe) voorzieningen geldt dat in het samenwerkingsverband in redelijkheid afgewogen zal worden wat de beste plek is voor een (nieuwe) voorziening en dat inzichtelijk zal worden gemaakt welke (gebouw)consequenties daarmee gemoeid zijn t.b.v. actualisatie/meerjarenperspectief.

5.3 Voortgezet Onderwijs

(uit: Ondersteuningsplan Samenwerkingsverband Sterk VO⁹⁾)

⁹⁾ 'Ondersteuningsplan Sterk VO Utrecht en Stichtse Vecht 2013-2016'

Flexibele arrangementen

Sterk VO werkt intensief samen met de VSO-scholen in de regio vanwege de regionale leerlingenstromen. De speciale onderwijsvoorzieningen (VSO cluster 3 en 4) en de samenwerkingsverbanden VO in de regio Utrecht hebben dan ook afgesproken gezamenlijk te streven naar 'soepele' in-, door- en uitstroom van leerlingen in het VSO in de vier samenwerkingsverbanden en het gebruik van speciaal onderwijs beheersbaar te houden. Als een Utrechtse leerling niet in Utrecht terecht kan, dan kan een passende voorziening in de regio gevonden worden.

Sterk VO geeft om deze redenen de voorkeur aan flexibele arrangementen door specialistische expertise toe te voegen aan het reguliere onderwijs en de tussenvoorzieningen. Dit is ook in lijn met de focus van de samenwerkingsverbanden om juist de expertise en ondersteuningsmogelijkheden bij het reguliere onderwijs en tussenvoorzieningen te vergroten.

Doelstelling van het samenwerkingsverband:

- Actief realiseren van een dekkend aanbod:
- Verwijzingspercentage max. 3,5% (landelijk gemiddelde)
- Onderwijsvoorzieningen: dekkend aanbod eind 2013

Tussenvoorzieningen (OPDC, IVIO)

In 2013 heeft onderzoek plaatsgevonden naar het huidige aanbod en hiaten in het kader van Passend Onderwijs (Oberon, 2013). Naar aanleiding van dit onderzoek is het OPDC (voorheen De Utrechtse School) tot stand gekomen. Deze voorziening kan jongeren buiten het reguliere onderwijs een plek bieden als het regulier onderwijs (tijdelijk) niet haalbaar is. Op dit moment werkt het samenwerkingsverband aan een permanente voorziening hiervoor. Deze huisvestingsopgave volgt een separaat traject en is al beleidsmatig en financieel afgekaderd (valt buiten scope MPOHV).

Daarnaast ontwikkelt Sterk VO, ook naar aanleiding van het Oberon-onderzoek, op dit moment samen met scholen en besturen passende trajecten voor onder andere havo/vwo aanbod met steun op maat in de vorm van (extra) begeleiding (bij de Pels). Er zijn geen indicaties¹⁰ dat een grote groep niet terecht kan en buiten het onderwijs valt maar voor een aantal leerlingen moet een alternatief beschikbaar komen. Een tussenvoorziening zoals de i-klas van het OPDC en die van de Fritz Redlschool bieden hiervoor mogelijk een oplossing. Op dit moment komen daar geen huisvestingsconsequenties uit voort.

Met ingang van schooljaar 2015 -2016 begint de Berg en Boshschool (stichting Speciaal Onderwijs Midden Nederland) met een VWO afdeling voor leerlingen met ASS (Autiklas). Er wordt gestart met één brugklas voor maximaal 10 leerlingen. Het VWO brugjaar wordt gehuisvest in de locatie Bilthoven. Dit heeft geen (directe) huisvestingsconsequenties voor de Utrechtse scholen.

¹⁰ Uit Stand van zaken Sterk VO juni 2014

Het actualiseren van ondersteuningsplannen is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van schoolbesturen via samenwerkingsverbanden. Een doorkijk naar relevante ontwikkelingen in relatie tot de actualisatie volgt hierna.

5.3.1 Doorkijk actualisatie 2015 ev.:

Onderstaande ontwikkelingen zullen nader worden uitgewerkt door het samenwerkingsverband bij de aanstaande actualisatie van het ondersteuningsplan:

- Symbioseklassen (cluster II)¹¹: dit zijn klassen met leerlingen die voor de laatste 2 jaar vóór het eindexamen van een speciale school naar een reguliere school worden overgeplaatst. Dit kan huisvestingsconsequenties hebben door verschuiving van ruimtebehoefte van speciale voorziening naar een reguliere voorziening. Door versoepeling van de symbioseregeling ontstaan naar verwachting meer inhoudelijke mogelijkheden hiervoor.
- Havo: symbiose constructie met regulier onderwijs, OPDC en/of VSO
- IVIO-klassen (OPDC): verder ontwikkelen, maakt onderwijs op afstand mogelijk maar zijn dure trajecten. Mogelijke huisvestingsconsequenties: aparte, rustige ruimte/entree
- Groeiverwachting cluster 4 (De Pels) om vorm te kunnen geven aan thuis nabij onderwijs voor Utrechtse leerlingen.
- Bij nieuwbouw voorzieningen: houdt rekening met kleinere (werk)ruimten in je huisvestingsconcept, deze zijn onlosmakelijk verbonden met het moderne onderwijs en de actuele ontwikkeling

Voor alle (nieuwe) voorzieningen geldt dat in het samenwerkingsverband in redelijkheid afgewogen zal worden wat de beste plek is voor een (nieuwe) voorziening en dat inzichtelijk zal worden gemaakt welke (gebouw)consequenties daarmee gemoeid zijn t.b.v. actualisatie/meerjarenperspectief.

5.4 Conclusies

- Ondersteuningsplan is leidend voor (diversiteit aan) onderwijsaanbod Utrecht
- Schoolondersteuningsprofiel is maatgevend voor aanbod per school
- Afstemming met regionaal aanvullend aanbod vindt plaats in samenwerkingsverband
- Periodiek vindt actualisatie plaats van het ondersteuningsplan
- Cluster II: ambities in hoofdstuk 4, nog niet onderdeel van ondersteuningsplannen/ afstemming via swv wel wenselijk (SO+VSO)
- Veel al gefaciliteerd, met name Primair onderwijs en OPDC (VO)
- Doorkijk nieuwe voorzieningen; uitwerking in actualisatie ondersteuningsplan
- Actualisatie mpohv in aansluiting op actualisatie ondersteuningsplannen
- Structurele afstemming gemeente (MO en UVO) en swv's ook over huisvestingsconsequenties

¹¹ Symbioseklassen mogelijk ook voor leerlingen van het SO cluster II die naar een reguliere basisschool gaan, nader te bepalen

- Huisvestingscomponent onderdeel van ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)

6 Huisvestingsconsequenties voor Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting

In de voorgaande hoofdstukken zijn relevante ontwikkelingen, de visie op die ontwikkelingen en ambities geanalyseerd. Daaruit blijken de autonome groei en de doorontwikkeling van Passend Onderwijs de twee belangrijkste ontwikkelingen voor de toekomstige huisvestingsbehoefte van het onderwijs. De huisvestingsopgave die hieruit voortvloeit is en gezamenlijke verantwoordelijkheid van schoolbesturen en gemeente. Daarnaast is de kwaliteit van schoolgebouwen – via de werkgroep Kwaliteit – in het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting (MPOHV) een belangrijk speerpunt.

6.1 Autonome groei

In Utrecht zal het totaal aantal schoolgaande kinderen de komende jaren toenemen. Het streven is de verwijzigingspercentages niet te laten oplopen (ambitie swv's). Als de huidige verwijzigingspercentages – 1,7% in het speciaal basisonderwijs (SBO) en 1,4% speciaal onderwijs (SO) – maatgevend zijn voor de huisvestingsbehoefte dan ontstaat door autonome groei extra huisvestingsbehoefte voor 51 leerlingen SBO en 42 leerlingen SO (tot 2028).

Dit betekent uitbreidingsbehoefte 3 groepen SBO en 4 groepen SO¹²⁾ ten opzichte van de huidige behoefte

Als het verwijzigingspercentage voor VO 3,5 % maatgevend is voor de huisvestingsbehoefte in het voortgezet speciaal onderwijs dan ontstaat door autonome groei extra huisvestingsbehoefte voor 116 (3,5%*3300) leerlingen VSO. Dit betekent uitbreidingsbehoefte van 16 groepen VSO¹³⁾ ten opzichte van de huidige behoefte.

De uitbreidingsbehoefte is financieel voorzien in het MPOHV. In het uitvoeringsprogramma zal dit vervolgens per locatie, op basis van beschikbare en benodigde capaciteit, verder worden uitgewerkt.

	Grondslag groei	Doorverwijzing	Leerlingen	Uitbreiding groepen
SBO	3.000	0,017	51	3
SO	3.000	0,014	42	4
VSO	3.300	0,035	115,5	16

¹²⁾ N factor SO (gemiddeld) 12

¹³⁾ N factor VSO (gemiddeld) 7

6.2 Passend onderwijs

6.2.1 Nieuw aanbod

De vertaling van ambities en maatregelen ten behoeve van het realiseren van een passend onderwijsaanbod naar eventueel aanvullende voorzieningen is opgenomen in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband is bepalend voor de keuzes die gemaakt (kunnen) worden binnen de beschikbare middelen. Indien hieraan huisvestingsconsequenties zijn verbonden zullen deze ook in het ondersteuningsplan inzichtelijk gemaakt moeten worden en via het OOGO worden afgestemd.

De doorkijk naar de thema's die relevant zijn bij de actualisatie van de ondersteuningsplannen (5.2.1, 5.3.1.) geeft inzicht in mogelijk wenselijke aanvullingen: voor P.O.: Tussenvoorziening P.O., Leonardo. Voor V.O.: symbioseklassen, IVIO, uitbreiding Pels. Welke van deze voorzieningen huisvestingsconsequenties hebben, en in welke mate, moet nog blijken. De consequenties voor de Utrechtse voorzieningen/aanbod, en de keuzes daarin van het samenwerkingsverband, moeten nog worden uitgewerkt en vastgelegd in overleg met de gemeente (OOGO).

6.2.2 Aanpassingen bestaande gebouwen

Indien aanpassingen nodig zijn in bestaande gebouwen, is het OntwikkelingsPerspectiefPlan (OPP) per leerling leidend. Scholen en samenwerkingsverbanden maken hierin de ondersteuningsbehoefte inzichtelijk en bepalen welk (ondersteunings)aanbod passend is. Eventuele fysieke huisvestingscomponenten worden ook inzichtelijk gemaakt in het OPP. Op basis van (nog op te stellen) afsprakenkader via het OOGO zal worden beoordeeld welke aanpassingen in redelijkheid wenselijk en noodzakelijk zijn.

Schoolbesturen wordt geadviseerd om bij de ontwikkeling van nieuwe huisvesting rekening te houden met kleine werkruimten voor (individuele) begeleiding, zorg, (w.o. buurtteams). Kleine (werk)ruimten zijn onlosmakelijk verbonden met de expertise die in de school aanwezig is voor begeleiding van leerlingen binnen passend onderwijs (ruimtes voor testen toetsen, gesprekken met begeleiders en ouders/kinderen ed).

6.2.3 Leegstand (cluster II)

Mogelijke inzet leegstand cluster II (geen gemeentelijke verantwoordelijkheid maar wel integraal bekijken):

- medegebruik van leegstand t.b.v. zorgpoot of ambulante dienstverlening.
- herhuisvesting en samenvoegen van twee SO-locaties tot één school (Auris), dus minder terugbouwen, is nog niet uitgekristalliseerd maar wel realistisch scenario. Nog veel cultuurverschillen te slechten tussen beiden.

6.3 Specifieke voorzieningen S.O. en V.S.O. per cluster

6.3.1 Clustering Cluster III (voorheen ZMLK)

Ten tijde van de Masterplannen was spreiding van de voorzieningen de belangrijkste drijfveer voor het handhaven van de huidige SO voorzieningen. Op dit moment wordt de wenselijkheid en mogelijkheid tot modernisering en clustering van de huisvesting van Herderscheeschool en Rafaelschool nader onderzocht door de schoolbesturen. Het schoolbestuur verwacht dat dit medio maart is afgerond.

6.3.2 Ontwikkeling Zorg Onderwijs Centrum ZOC (cluster II)

Het ontwikkelen van een Zorg Onderwijs Centrum, waarin zorg en onderwijs samen komen in één voorziening, kan inhoudelijke meerwaarde opleveren en efficiënt ruimtegebruik bevorderen. De bekostiging van onderwijshuisvesting en zorgruimten loopt via gescheiden sporen. In geval van nieuwbouw voor (één of meerdere locaties) cluster II dient de haalbaarheid en wenselijk gezamenlijk (schoolbesturen en gemeente) te worden onderzocht.

6.4 Kwaliteit

In de werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting van het Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting is het Utrechts kwaliteitskader ontwikkeld om kwaliteitsverbetering van nieuwe schoolgebouwen mogelijk te maken. Dit zal met ingang van het MPOHV de nieuwe kwaliteitsstandaard zijn in Utrecht, inclusief een nieuw financieel kader (ONDER VOORBEHOUD BESLUITVORMING).

Een aantal SO-locaties is bouwtechnisch verouderd. Deze gebouwen komen in aanmerking voor (vervangende) nieuwbouw of renovatie, eventueel in combinatie met samenvoegen van locaties. In bijlage 2 is het voorstel van de werkgroep opgenomen van locaties die in het MPOHV worden opgenomen inclusief bijbehorende fasering.

6.5 Financiële consequenties

- De uitbreidingsbehoefte door autonome groei is financieel voorzien in het MPOHV.
- Er zijn nog op dit moment geen concrete huisvestingsprojecten in het kader van Passend Onderwijs. Eventuele toekomstige projecten worden onderdeel van het MPOHV.

6.6 Conclusies Huisvestingsconsequenties, 2016–2025

- Uitbreiding met name door autonome groei van leerlingenaantallen. Passend onderwijs heeft naar verwachting beperkt effect in verschuiving van leerlingen
- Continueren monitoren effect passend onderwijs t.b.v. anticiperen op huisvestingsbehoefte door samenwerkingsverbanden
- Actualiseren ondersteuningsplannen om huisvestingsconsequenties tijdig inzichtelijk te maken; meenemen in actualisatie MPOHV

- Kwaliteitskader van toepassing op nieuwe schoolgebouwen (ONDER VOORBEHOUD)
- Specifiek: randvoorwaarden scheppen bij nieuwbouw t.b.v. toegankelijkheid
- Adviserend: diversiteit binnen huisvestingsconcept
- Behoeft ruimte voor ambulante begeleiding cluster II. Financiering via zorgbudget; mogelijke oplossing in leegstand
- Inventarisatie huidige knelpunten heeft geresulteerd tot voorstel huisvestingsprojecten MPOHV (bijlage 2)

7 Vervolg/acties/afspraken

- Actualisatie ondersteuningsplannen i.r.t. aanvullende voorzieningen en huisvestingsconsequenties MPOHV (jaarlijks)
- Afstemming samenwerkingsverbanden en gemeente m.b.t. huisvestingsconsequenties ondersteuningsplannen (structureel)
- Resultaat haalbaarheidsonderzoek clustering Herderschee/Rafaelschool opnemen (nog te ontvangen)
- Haalbaarheid en wenselijkheid inzet leegstand t.b.v. verhuur zorgcomponent: te bespreken met cluster II
- Uitwerken uitvoeringsprogramma (renovatie/nieuwbouw/uitbreiding en fasering) op basis van vastgestelde voorstel huisvestingsprojecten (bijlage 3)

8 Bronnen en bijdragen

Bronnen

- 'Concept Ondersteuningsplan 2014–2018' Samenwerkingsverband Utrecht Primair Onderwijs
- 'Ondersteuningsplan 2014–2018', Sterk VO samenwerkingsverband Utrecht en Stichtse Vecht, april 2014
- Utrechtse Onderwijs Agenda 2014–2018
- Erik Brandsema (Swv Utrecht PO)
- Ank Jeurissen (Swv Sterk VO)

Werkgroepleden:

- Jan Reitsma (bestuurder De Kleine Prins, so/vso, cluster 3)
- Aziz Adahchour (directeur Islamitische basisschool Aboe daoedschool)
- Gijs van de Laan (Directeur Bedrijfsvoering Auris, so/vso, cluster 2)
- Just Hageman (bestuurder RK Vleuten de Meern Haarzuilens, bestuurslid swv Utrecht PO)
- Charlotte Jager (huisvestingsmedewerker PCOU, sbo, so, cluster 3)
- Tiny van Aalsum (bestuurder Kentalis, so/vso, cluster 2)
- Merel van Kranenburg–Hondong (Beijer Advies, iov Auris)
- Manon Moonen (beleidsmedewerker Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Utrecht)
- Wim Bisseling (adviseur portefeuillemanagement UVO, gemeente Utrecht)
- Noortje Devriese (adviseur onderwijshuisvesting, UVO, gemeente Utrecht)

Bijlagen

b1 Samenwerkingsverband Primair onderwijs Utrecht

Toelichting¹⁴

De wet Passend Onderwijs legt de zorgplicht voor een passende onderwijsplek bij de scholen. Dit betekent dat een school verantwoordelijk is voor een passend aanbod aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte, ofwel op de school zélf of dit organiseert op een andere school.

De gemeente en het samenwerkingsverband voeren regulier overleg, onder meer over het dekkend passend aanbod in de stad.

Basisondersteuning en arrangement

Elke school dient te voldoen aan de standaard voor basisondersteuning. De wijze waarop hieraan invulling wordt gegeven is beschreven in het *schoolondersteuningsprofiel*. De afzonderlijke ondersteuningsprofielen van de scholen bieden zicht op de mogelijkheden van de basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs (S(B)O) tezamen.

Als de ondersteuningsvraag van de leerling uitstijgt boven het niveau van de basisondersteuning kan de school zoeken naar een andere school die dit extra aanbod wel kan leveren of een beroep doen op middelen voor extra onderwijsondersteuning (arrangementen) via het SWV.

Het samenwerkingsverband stelt een ondersteuningsplan op voor 4 jaar waarin is vastgelegd hoe het swv passend onderwijs gaat realiseren en welke doelstellingen aan het einde van de planperiode zijn gerealiseerd. O.a. het monitoren van aanvragen, leerlingenstromen en arrangementen en het verder uitbouwen van expertise en organisatie. Vóór 1 mei 2015 wordt het huidige plan geëvalueerd, geactualiseerd (consequenties nieuwe ontwikkelingen) en vervolgens opnieuw vastgesteld.

¹⁴ Uit: Concept Ondersteuningsplan Samenwerkingsverband Utrecht PO 2014-2018

b2 Huisvestingsprojecten mpohv (voorstel)

Overzicht huisvestingsprojecten SO, VSO, SBO ten behoeve van het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting 2016–2025:

Adres	Eigenaar	M ² BVO	Bouwjaar	Jaren van uitvoering	MPOHV (voorstel)
Rotsoord 36 + gymzaal	Kentalis Onderwijs SO Rotsoord	3.057	1959	2022/2025	Vervangende nieuwbouw/Renovatie en eventueel integreren met zorg
Lanslaan 10-12 + gymzaal	PCOU SO Rafaelschool	2.475	1970	2016/2019	Vervangende nieuwbouw/Renovatie en eventueel samenvoegen met Herderschee en dislocatie Rafael
Attleeplantsoen 39 + gymzaal	PCOU SO Rafaelschool	2.068	1979	2016/2019	Vervangende nieuwbouw/Renovatie en eventueel samenvoegen met Herderschee en dislocatie Rafael
Santa Cruzdreef 30 + gymzaal	Auris Groep SO Bertha Muller	4.066	1969	2022/2025	Vervangende nieuwbouw/Renovatie en eventueel samenvoegen met de Taalkring / integreren met zorg
Winklerlaan 79+ gymzaal	De Pels (SPOU) SO De Pels	1.246	1979	2016/2019	Vervangende nieuwbouw/Renovatie en eventueel samenvoegen met Rafael
Neckardreef 20 + gymzaal	KSU SBO Sint Maarten	2.260	1973	2018/2021	Deels Vervangende nieuwbouw/Renovatie en uitbreiding
Blauwe Vogelweg 11	De Kleine Prins VSO Mytyschool A. de Ranitz	1.985	divers	2016/2019	Deels Vervangende nieuwbouw/Renovatie en uitbreiding
Blauwe Vogelweg 11	De Kleine Prins SO Mytyschool A. de Ranitz	2.000	divers	2018/2021	Deels Vervangende nieuwbouw/Renovatie en uitbreiding
Stautonstraat 9	SPOU SO Herderschee	1.177	1963	2018/2021	Vervangende nieuwbouw/Renovatie en eventueel samenvoegen met Rafael

BIJLAGE 6 BIJ RAPPORTAGE MEERJARENPECTIEF
ONDERWIJSHUISVESTING 2016-2025

Werkgroep 'Kwaliteit Onderwijshuisvesting'
Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting
Utrecht

Opdrachtgever: Utrechtse Vastgoed Organisatie (UVO)
Definitief ,18 maart 2015

Colofon

Opdrachtgever: Utrechtse Vastgoed Organisatie (UVO)
Project: Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting Utrecht
Projectnummer:
Auteur: N.Devriese
Co-auteurs(s): Werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting
Versie: Definitief 1.0
Datum: 18 maart 2015

Werkgroep 'Kwaliteit Onderwijshuisvesting'

Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting Utrecht

Inhoud

1	Kwaliteit onderwijshuisvesting	3
1.1	Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting; werkgroep	3
1.2	Ambities en uitgangspunten gemeente en schoolbesturen	3
1.3	Verantwoordelijkheden gemeente en schoolbesturen	4
1.4	Utrechts kwaliteitskader	6
1.5	Conclusies	13
1.6	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	14

Bijlagen

b1	Maatregelen per thema (kk ruimte ok)
b2	Huisvestingsprojecten MPOHV

1 Kwaliteit onderwijshuisvesting

1.1 Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting; werkgroep

De Werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting is tot stand gekomen ten behoeve van het ontwikkelen van het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting. In de werkgroep is een afvaardiging van de gemeente (UVO) en schoolbesturen vertegenwoordigd

Oprichtingsomschrijving werkgroep:

Ontwikkelen van een door schoolbesturen en gemeente gedragen kwaliteitskader voor nieuwbouw, uitbreiding en verbouw van scholen inclusief het verkennen van de consequenties voor investerings- en exploitatiekosten en de dekkingsmogelijkheden.

Doel:

Realiseren van adequate onderwijshuisvesting ten behoeve van een kwalitatief, flexibel en toekomstbestendig huisvestingsaanbod beter mogelijk te maken

1.2 Ambities en uitgangspunten gemeente en schoolbesturen

1.2.1 Ambities

Gezamenlijk:

Sturing op kwaliteit onderwijshuisvesting inclusief investeringen in duurzame schoolgebouwen vergroten/mogelijk maken

Daarnaast heeft het College de volgende ambities ten aanzien van energie vastgelegd in het Collegeprogramma Utrecht stad:

- BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen)
- Energiebesparing (-30% CO₂) en vergroten energieopwekking (+20%) (2020)
- Steun aan duurzaamheidsinitiatieven

1.2.2 Gezamenlijke uitgangspunten

Gemeente en schoolbesturen onderschrijven de volgende statements:

- Exploitatie en investering bepalen samen kwaliteit huisvesting
- Voor goede en betaalbare schoolgebouwen is een lifecycle benadering essentieel
- Slimme oplossingen hoeven niet kostenverhogend te zijn
- Gedrag/gebruik is tevens bepalend voor kwaliteit/kwaliteitsbeleving

Zij hebben de volgende uitgangspunten geformuleerd voor een Utrechts kwaliteitskader:

- Kwaliteit en kwaliteitsverbetering schoolgebouwen is gezamenlijke verantwoordelijkheid gemeente en schoolbesturen
- Exploitatie is schoolbestuurlijke last, investering is verantwoordelijkheid gemeente
- Voordelen in exploitatie t.g.v. duurzaamheidsmaatregelen bij voorkeur aanwenden voor nieuwe duurzaamheidsmaatregelen

- Optimaal inzetten van beschikbare bekostigingsmiddelen en budgetten (onderwijshuisvesting, wijkontwikkeling, WMO e.d.)
- Onderhoudsbudgetten mede inzetten ten behoeve van renovatie, slim investeren door afstemming van groot onderhoud
- Het is belangrijk om kennis en ervaringen te delen, daar dit bijdraagt aan het verhogen van de kwaliteit van onderwijsgebouwen (expertisegroep, leerervaringen)

1.3 Verantwoordelijkheden gemeente en schoolbesturen

1.3.1 Verantwoordelijkheden gemeente

De gemeente is binnen de wet- en regelgeving in het kader van de onderwijshuisvesting verantwoordelijk voor:

- Het vaststellen van een verordening onderwijshuisvesting;
- het aanbieden van voldoende, kwalitatieve ruimte op het juiste moment;
- het beschikbaar stellen van budget ten behoeve van nieuwe schoolgebouwen, die dienen te voldoen aan de vigerende bouwregelgeving;
- beschikbaar stellen van locaties voor nieuwe schoolgebouwen.

1.3.2 Verantwoordelijkheden schoolbesturen

De schoolbesturen zijn binnen de wet- en regelgeving verantwoordelijk voor:

- Het ontwikkelen en realiseren van nieuwe schoolgebouwen. Het schoolbestuur is in principe bouwheer. Desgewenst maken schoolbestuur en gemeente afspraken ten aanzien van overdracht van het bouwheerschap aan de gemeente¹;
- de bouwheer draagt zorg voor:
 - opstellen en vaststellen van het programma van eisen. Hierin wordt de kwaliteit van het gebouw gedefinieerd in relatie tot de stichtings- en exploitatiekosten. Bovendien kunnen additionele eisen en wensen (die de bouwregelgeving overstijgen) worden opgenomen;
 - ontwerp en realisatie; inclusief het selecteren en contracteren van architect, (technisch) adviseurs en uitvoerende partijen;
 - het binnen vastgestelde planning realiseren van schoolgebouw.
- het verwerven van eventuele additionele financiële middelen voor eisen en wensen die de bouwregelgeving overstijgen;
- het onderhoud, het gebruik en de exploitatie van schoolgebouwen;

1.3.3 Afspraken tussen gemeente en schoolbesturen

Gemeente en schoolbesturen maken samen afspraken over:

- Kwaliteitskader onderwijshuisvesting Utrecht in relatie tot toekomstige ontwikkeling bouwregelgeving en bekostiging;
- Ambities ten aanzien van verdere verduurzaming van schoolgebouwen. Bijvoorbeeld BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen);

¹ Kennis en ervaring te delen via expertisegroep

- het onderzoeken van alternatieve financieringsmogelijkheden in het kader van het vorige punt;
- het onderzoeken van alternatieve wijzen voor de organisatie van het ontwikkelings- en realisatieproces van schoolgebouwen (bijvoorbeeld integraal aanbesteden).

1.4 Utrechts kwaliteitskader

1.4.1 Inleiding

Als vertrekpunt voor het Utrechts kwaliteitskader wordt het Kwaliteitskader huisvesting basisonderwijs, werkversie maart 2014 gehanteerd. Dit stuk is tot stand gekomen op initiatief van schoolbesturen, via de PO-Raad, en uitgegeven door kenniscentrum Ruimte-OK. Hierna zal het stuk worden aangeduid als KK Ruimte-OK.

In 1.4.2 wordt een samenvatting van het KK Ruimte-OK gegeven. In de daaropvolgende paragrafen worden de ambities ten aanzien van het Utrechts kwaliteitskader beschreven, een verkenning van financieringsmogelijkheden en de huisvestingsprojecten die binnen het MPOHV worden uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma (voorstel).

Er is (nog) geen landelijk kwaliteitskader specifiek voor voortgezet en speciaal onderwijs. Voor het Utrechts Kwaliteitskader sluiten we daarom ook hiervoor aan bij het KK Ruimte-OK. Bij toekomstige ontwikkeling van een landelijk kwaliteitskader voor voortgezet en speciaal onderwijs dienen de mogelijkheden om daarop aan te sluiten te worden onderzocht.

1.4.2 KK Ruimte-OK²

1.4.2.1 *Achtergrond, doelstelling en kenmerken*

Het KK Ruimte-OK is mede gebaseerd op en afgestemd met diverse publicaties en adviezen, zoals o.m.³⁾ :

- Technische leidraad scholenbouw; VNG uitgeverij (uitgave 2005)
- Programma van Eisen binnenmilieu scholen; Gemeente Utrecht (2009)
- Scholenbouwwaaiër; Atelier Rijksbouwmeester in samenwerking met Servicecentrum Scholenbouw (uitgave 2011)
- Programma van Eisen Frisse Scholen; Agentschap NL (uitgave 2012)
- Bouwbesluit 2012; Rijksoverheid (gepubliceerd 2013)

Met het kwaliteitskader wordt een schoolgebouw beoogd dat:

- karakter heeft en behoudt bij intensief gebruik;
- geschikt is voor een diversiteit aan onderwijsactiviteiten;
- gezond binnenklimaat en gezonde exploitatie kent.

Het kwaliteitskader stelt het *gebruikersbelang* voorop en niet de geldende wet- en regelgeving.

Het bestaat uit drie kwaliteitsthema's:

- architectonische kwaliteitscriteria (beleving);

² Werkversie maart 2014

³⁾ Zie KK Ruimte-OK voor volledige opsomming

- functionele kwaliteitscriteria (gebruik);
- technische kwaliteitscriteria (techniek).

Deze thema's worden in de navolgende paragrafen toegelicht.

Kenmerkend voor het kwaliteitskader:

- onderscheid tussen objectieve en subjectieve basiskwaliteitseisen
- koppeling met GPR systematiek
- ontwikkeld voor P.O., mogelijk ook te ontwikkelen voor SO/VO op termijn
- financieel kader opgesteld door BDB, onafhankelijk kennisinstituut op het gebied van bouw(kosten)data
- onderscheid tussen kwaliteitseisen die al dan niet gepaard gaan met aanvullende kosten (kosten verhogend en niet-kostenverhogende maatregelen)
- gericht op nieuwbouw en grootschalige uitbreiding

1.4.2.2 *Kwaliteitscriteria en thema's*

De kwaliteitscriteria zijn onder te verdelen in drie thema's: Beleving, Gebruik en Techniek.

Het thema Beleving heeft betrekking op *architectonische* kwaliteitscriteria ten aanzien van belevingswaarde, beeld- en sfeerverwachting van het gebouw. Hierbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Exterieur (beeldverwachting buitenkant)
- Interieur (beeldverwachting binnenkant)

Het thema Gebruik heeft betrekking op *functionele* kwaliteitscriteria ten aanzien van gebruikswaarde, geschiktheid en omvang van het gebouw. Hierbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Omgeving (buitenactiviteiten)
- Gebruikersgroepen (gebruikstijden)
- Functionaliteiten (binnen-activiteiten)

Het thema Techniek heeft betrekking op *technische* kwaliteitscriteria ten aanzien van gebouwwaarde, gezondheid en duurzaamheid van het gebouw. Hierbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Gezondheid (binnenmilieu)
- Duurzaamheid (toekomstbestendigheid), waaronder:
 - Energieprestatie
 - Flexibiliteit
 - Milieuprestatie
- Onderhoud (afwerkingsniveau)

1.4.2.3 *Financiën*

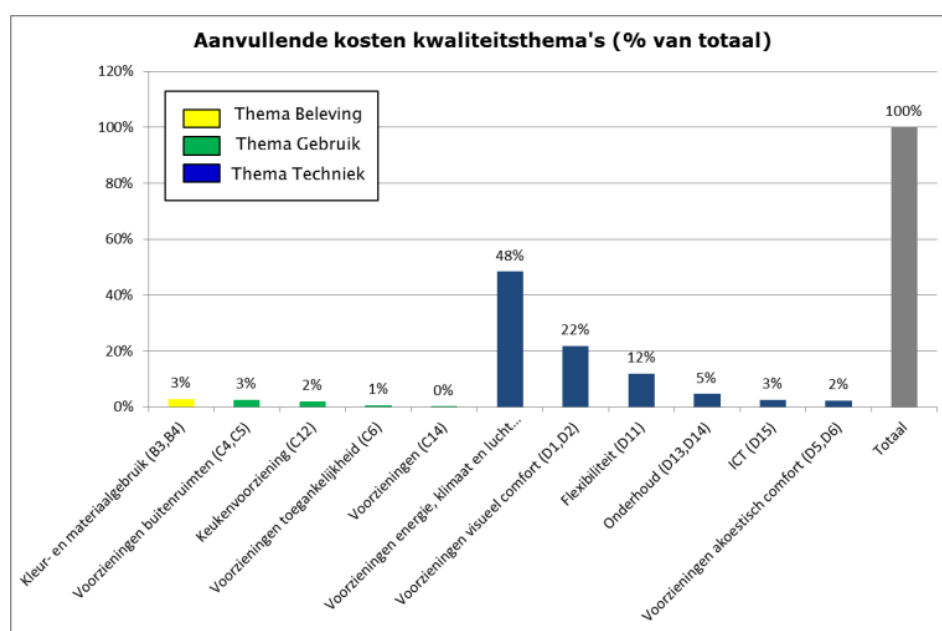
De basis voor de financiële paragraaf van het KK Ruimte-OK wordt gevormd door de 'referentie wettelijk minimum'. Dit betreft een basisschool gebaseerd op de minimale

eisen gesteld in het Bouwbesluit 2012. Het BDB⁴ heeft de stichtingskosten voor deze referentieschool geraamd op € 1.699,- per m2 BVO incl. BTW (peildatum januari 2014).

Voorts heeft het BDB de aanvullende stichtingskosten van de kwaliteitsthema's geraamd. Deze zijn, ten opzichte van de referentieschool Bouwbesluit 2012 als volgt:

1. Thema Beleving: € 16,- per m2 BVO
2. Thema Gebruik: € 32,- per m2 BVO
3. Thema Techniek: € 530,- per m2 BVO

De totale aanvullende stichtingskosten zijn € 578,- per m2 BVO incl. BTW (prijspeil oktober 2013).

Figuur 1 Specificatie aanvullende kosten kwaliteitsthema's Ruimte-OK als percentage van totale maatregelenpakket

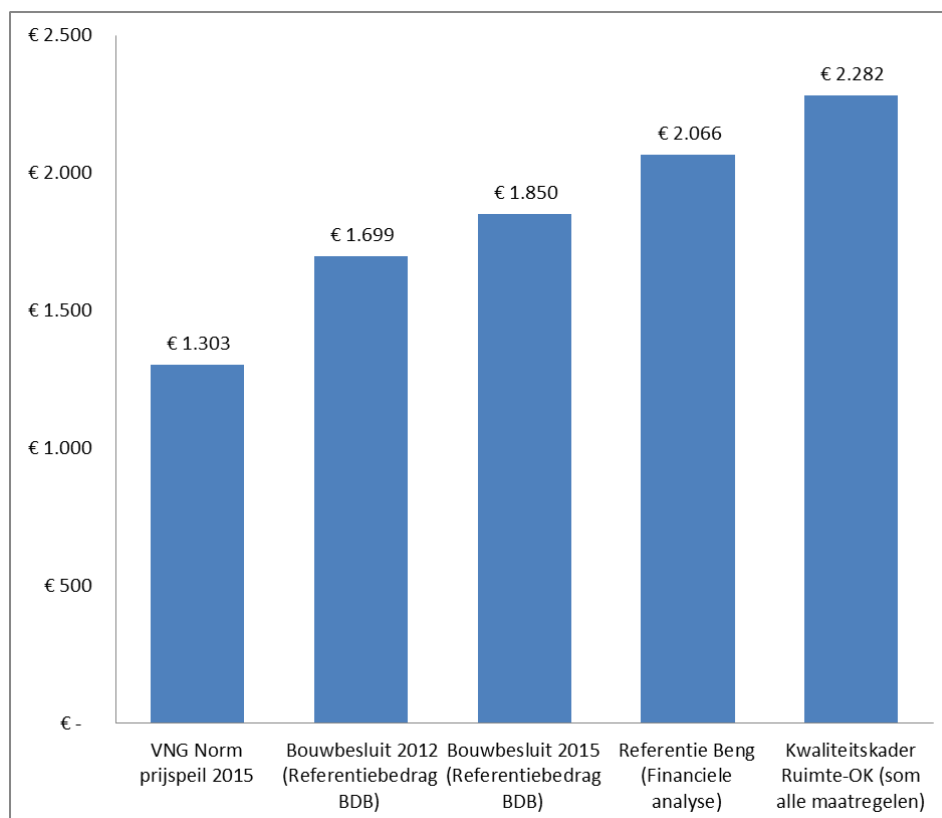
1.4.2.4 Bouwbesluit 2015

Inmiddels is per 1 januari 2015 een nieuw Bouwbesluit in werking getreden. Hierin zijn, na een eerdere aanscherping in 2012, met name de Energieprestatie-eisen verder verhoogd. Consequentie hiervan is dat een substantieel deel van de technische kwaliteitscriteria uit het KK Ruimte-OK dient te worden toegepast, om te voldoen aan de wet- en regelgeving. Het gaat met name om de eisen die bijdragen aan een verbeterde energieprestatie (bijvoorbeeld extra isolatie, warmtepomp, warmte-koude-opslag).

⁴ BDB: onafhankelijke kennisinstituut op het gebied van bouw(kosten)data en gespecialiseerd in het bouw(kosten)data ten behoeve van de woningbouw, utiliteitsbouw en de grond-, weg- en waterbouwsector.

Om inzicht te verkrijgen in de financiële consequenties van het toepassen van nieuwe Bouwbesluit 2015 c.q. de genoemde technische kwaliteitscriteria, heeft de gemeente BDB gevraagd om een doorrekening. Het BDB heeft de stichtingskosten voor een referentieschool cf. Bouwbesluit 2015 geraamd op € 1.850,- per m2 BVO incl. BTW (peildatum december 2014).

In onderstaande grafiek worden de verhoudingen tussen het vigerende normbudget en de bovengenoemde referentiebedragen weergegeven.

Zoals eerder aangegeven: met het Bouwbesluit 2015 dient een substantieel deel van de technische kwaliteitscriteria uit het KK Ruimte-OK te worden toegepast.

De aanvullende stichtingskosten van het thema Techniek zullen derhalve ten opzichte van de referentieschool cf. Bouwbesluit lager zijn dan de eerder genoemde € 530,- per m2 BVO.

1.4.3 Voorstel Utrechts kwaliteitskader (Werkgroep Kwaliteit)

1.4.3.1 Verhoging normbedrag

Tegelijkertijd met het verhogen van de eisen ten aanzien van schoolgebouwen in het Bouwbesluit 2015 is de normvergoeding opnieuw naar beneden bijgesteld (ca -20% in 5 jaar). Dit betekent dat de nieuwe eisen en de normvergoedingen steeds meer uit elkaar gaan lopen. Verwacht wordt bovendien dat niet langer op een gunstig effect van marktomstandigheden gerekend kan worden, zoals in de afgelopen jaren.

De werkgroep stelt voor op basis van de financiële paragraaf van KK Ruimte-OK en op basis van bovenstaande ontwikkelingen en ambities, het normbedrag voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen in PO, VO, (V)SO te verhogen tot een bedrag van € 1.850,-/m² BVO. De verhoging stelt schoolbesturen en gemeente beter in staat kwalitatieve, toekomstbestendige schoolgebouwen, die voldoen aan de actuele bouwregelgeving, te realiseren. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de richting van de realisatie van steeds energiezuiniger gebouwen.

1.4.3.2 *Bewuste keuzes maken*

De werkgroep stelt voor het KK Ruimte-OK⁵ te hanteren als uitgangspunt voor het Utrechts kwaliteitskader. Omdat het kwaliteitskader verder gaat dan de wettelijke eisen worden de *bovenwettelijke kwaliteitscriteria niet dwingend opgelegd*. Per project kan worden bekeken óf, en zo ja welke van deze bovenwettelijke kwaliteitscriteria kunnen worden toegevoegd aan het project (indien het past binnen de gemeentelijke vergoeding of indien een schoolbestuur budget toevoegt aan het project). Het Utrechts kwaliteitskader dient te worden gehanteerd als handreiking. Hierbij moet tevens aangetekend worden dat de bouwregelgeving, het KK Ruimte-OK en de ambities van de overheid blijvend in ontwikkeling zijn.

Ook binnen het verhoogde normbedrag zal het niet mogelijk zijn schoolgebouwen te realiseren die voldoen aan alle (kostenverhogende) kwaliteitscriteria uit het KK Ruimte-OK. Schoolbesturen en gemeente zullen dus keuzes moeten maken ten aanzien van de toepassing van de criteria. Hiertoe doet de werkgroep de onderstaande voorstellen. Het kwaliteitskader heeft ook betrekking op criteria t.a.v. ruimtebehoefte, echter de ruimtebehoefte-normering zoals vastgelegd in verordening, voor zowel binnen als buiten, wordt niet aangepast en blijft van kracht.

Niet-kostenverhogende kwaliteitscriteria

Een belangrijk deel van de kwaliteitscriteria is niet-kostenverhogend. Aan deze criteria kan worden voldaan door deze te omschrijven in het Programma van Eisen en slimme ontwerpkeuzes te maken. Op basis van het KK Ruimte-OK wordt de bouwheer – in overleg met betrokkenen – in staat gesteld bewuste keuzes te maken ten aanzien van de toepassing van criteria.' Voorzieningen toegankelijkheid' is een belangrijk speerpunt. Criteria binnen dit thema hebben betrekking op onder meer het voorkomen van belemmeringen t.a.v. rolstoeltoegankelijkheid en slechtzienden. Dit is ook in het kader van Passend Onderwijs van belang.

Kostenverhogende kwaliteitscriteria

Ten aanzien van de kostenverhogende kwaliteitscriteria is het belang van bewuste keuzes maken zo mogelijk nog groter. De werkgroep is ten aanzien van de kwaliteitsthema's tot de volgende analyses gekomen:

1. Thema Gebruik: De kwaliteitscriteria binnen dit thema dragen bij aan verbetering van de functionaliteit van schoolgebouwen. Een belangrijk

⁵ Kwaliteitskader Huisvesting Basisonderwijs Ruimte-OK, maart 2014

speerpunt is 'voorzieningen buitenruimte', opdat kinderen beter in staat worden gesteld voldoende te bewegen.

Ad 1. Voorzieningen buitenruimte

Criteria binnen dit thema hebben betrekking op de situering, bereikbaarheid, inrichting en diversiteit van buitenruimte. Deels zijn deze criteria te realiseren in de ontwerpfase. Voor de overige (kostenverhogende) maatregelen kan financiering via sponsoring en fondsen bijdragen, zoals praktijkvoorbeelden aantonen.

2. Thema Techniek: Met het nieuwe Bouwbesluit en een verhoogde normvergoeding is het noodzakelijk en mogelijk een deel van de kwaliteitscriteria binnen dit thema te realiseren. Daarenboven hechten de schoolbesturen belang aan het vergroten van de flexibiliteit van schoolgebouwen om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen.

Ad 2. Flexibiliteit

Criteria binnen dit thema hebben betrekking op bouwkundige flexibiliteit (niet-dragende binnenwanden) en indelingsflexibiliteit (samen te voegen ruimten, aanpasbaarheid installatietechniek, situering verkeersruimte). Bij nieuwbouw is flexibiliteit een belangrijk uitgangspunt voor het realiseren van toekomstgerichte huisvesting. Terugkijkend wordt het gebouw vaak als knelpunt gezien bij het doorvoeren van nieuwe onderwijsvormen/ nieuwe inzichten. Flexibiliteit in en aan het gebouw stelt in staat te anticiperen op (onderwijskundige)ontwikkelingen, groei/krimp, en veranderende functies en gebruik. Hiertoe dienen in het ontwerpproces bewuste keuzes te worden gemaakt binnen de daarvoor beschikbare middelen, eventueel gecombineerd met aanvullende financiering, naar inzicht van de bouwheer.

3. Thema Beleving: Dit thema wordt in vergelijking met de andere als minst belangrijk beoordeeld. Tegelijkertijd zijn de meerkosten van de genoemde kwaliteitscriteria gering.

Voor de toepassing van de criteria uit het KK Ruimte-OK geldt dat het aan de bouwheer is om gerichte keuzes te maken in relatie tot de beschikbare financiële middelen. Het verdient aanbeveling om dit vroegtijdig in het huisvestingsproces te doen. Bewuste keuzes zijn ook nodig ten aanzien van de combinatie van toegepaste maatregelen om optimale kwaliteitsverbetering te kunnen realiseren.

BENG

Additioneel aan de bovengenoemde kwaliteitscriteria heeft de gemeente de ambitie om te komen tot Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG). Zij wil, in dialoog met schoolbesturen die deze ambitie delen, nader onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheden.

1.4.3.3 Energie en lucht (Frisse scholen)

Het Programma van Eisen Frisse Scholen is ontwikkeld als middel om het binnenklimaat van scholen te verbeteren. De gemeente Utrecht heeft de afgelopen

jaren geïnvesteerd in de bestaande schoolgebouwen met maatregelen gebaseerd op Frisse Scholen, met de focus op verbetering van energiezuinigheid en binnenklimaat (thermisch comfort). Voor het deel energiebesparende maatregelen hebben de scholen overeenkomstig de afspraak het rendabele deel terugbetaald aan de gemeente. In het Bouwbesluit 2015⁶ zijn de eisen voor nieuwbouw dusdanig verzaamd dat voor de thema's 'energie' en 'luchtkwaliteit' minimaal klasse B moet worden gerealiseerd (voorheen was dit klasse C).

1.4.4 Verkenning financieringsmogelijkheden

De verwerving van additionele middelen ten behoeve van (bovenwettelijke) kostenverhogende kwaliteitscriteria is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur (tevens vaak bouwheer). De bijdrage van de gemeente bestaat uit actief meewerken aan de inzet van beschikbare subsidies en regelingen die van belang zijn voor scholenbouw.

Hierna kan grofweg onderscheid worden gemaakt tussen (eenmalige) bijdragen met en zonder terugbetalingsregeling.

De afgelopen jaren zijn er diverse projecten gerealiseerd met inzet van additionele middelen ten behoeve van duurzaamheidsmaatregelen. Maatregelen met een terugverdienverwachting en een gunstig effect op de gebouwexploitatie worden (veelal) bekostigd door schoolbesturen binnen de mogelijkheden van het investeringsverbod.

Praktijkvoorbeelden van financieringsvormen met terugbetalingsregeling zijn:

- Voorfinanciering door de overheid met terugbetaling door schoolbestuur vanuit exploitatiemiddelen (bijv. in de vorm van een *revolving fund*)
- Economic Board Utrecht: zie voorfinanciering. Schoolbestuur PCOU is in gesprek met Economic Board Utrecht om met hun hulp kennis, kunde en kapitaal bijelkaar te brengen ten behoeve van de verduurzaming van schoolgebouwen.
- Esco (Energy Service Company): De ESCo neemt de investering in energiebesparende gebouwinstallaties tegen vergoeding uit handen (aanleg, beheer, onderhoud) maar een groot deel van die energiebesparing komt ten goede aan die ESCo om de financiering af te lossen.
- Bewonersinitiatieven: bijvoorbeeld zonnepanelen. Risico: bij te veel opgewekt vermogen alsnog BTWheffing

Voorbeelden van vormen van additionele financiering zonder terugbetalingsregeling zijn:

- Het realiseren van schaalvoordelen door centrale aanbesteding van huisvestingsprojecten. Achterliggende gedachte is dat met dezelfde middelen een hogere kwaliteit kan worden gerealiseerd. Vervolgonderzoek is noodzakelijk.
- Subsidies; voorbeelden: ANWB, diverse banken, Jantje Beton, gemeente/ wijkvoorzieningenbudget (buitenruimte/openbaarheid)

⁶ Programma van Eisen Frisse scholen 2015, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

- Crowdfunding, bijdragen ouders, schoolbesturen
- Subsidieregeling Utrechtse Energie Maatschappelijk vastgoed (bestaande schoolgebouwen): De regeling subsidieert isolatiemaatregelen aan het gebouw te weten dak, gevel, vloer en ramen.

Programma's

- Green deal(s)⁷: t.b.v. oplossen en agenderen belemmeringen in regelgeving, kennisontwikkeling en -deling
- Programma Utrechtse Energie (zie 1.6.2)

Aandachtspunten

- Kanttekening: Alternatieve financiering zoals sponsoring, private bijdragen zijn gebonden aan voorwaarden (o.m. Ministerie) en verlangen vaak een tegenprestatie. Dit beperkt de inzet van deze alternatieven.
- Streven moet zijn: benutten, en waar mogelijk vergroten, van de mogelijkheden die er zijn door tijdig bundelen en aanspreken van middelen (gemeente en schoolbestuur) en alternatieven.
- Visie op 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' zou ook onderdeel moeten zijn van duurzame investeren, gebruik makend van de lokale/regionale expertise en capaciteit.

1.4.5 Huisvestingsprojecten MPOHV

De bouwtechnische kwaliteit is grotendeels bepalend voor de kwaliteit van bestaande gebouwen. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de bouwtechnische kwaliteit door middel van interviews met schoolbesturen en de aanwezige gemeentelijke gebouwkennis (onderhoud, bouwjaar, investeringen). Een aantal onderwijslocaties⁸ is bouwtechnisch verouderd. Deze gebouwen worden in aanmerking gebracht voor (vervangende) nieuwbouw of renovatie. In plaats van (vervangende) nieuwbouw kan renovatie ook een mogelijkheid zijn voor verduurzaming/kwaliteitsverbetering van schoolgebouwen. Per project wordt deze afweging gemaakt. In het uitvoeringsprogramma vindt de uitwerking per pand en per jaarschijf plaats. In bijlage 2 zijn locaties opgenomen die voorgesteld worden voor opname in het MPOHV, inclusief bijbehorende fasering.

1.5 Conclusies

Deze rapportage beschrijft het nieuwe kwaliteitskader Utrecht ontwikkeld door de Werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting voor het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting. Met dit kwaliteitskader Utrecht worden betrokkenen gezamenlijk in staat gesteld een kwalitatief, flexibel en toekomstbestendig huisvestingsaanbod te realiseren voor de toekomst.

⁷ O.a. Green Deal Verduurzaming Schoolgebouwen, oktober 2014. Overeenkomst tussen Rijk, VNG, PO-Raad, VO-Raad, Klimaatverbond Nederland en Kenniscentrum Ruimte-OK

⁸ Primair en voortgezet onderwijs; de locaties in het (voortgezet) speciaal onderwijs die bouwtechnisch verouderd zijn, zijn meegenomen in de werkgroep Speciaal Onderwijs van het MPOHV

Financieel

De werkgroep stelt voor het normbedrag voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen in PO, VO, (V)SO te verhogen tot een bedrag van € 1.850,-/m² BVO. De verhoging stelt schoolbesturen beter in staat kwalitatieve schoolgebouwen, die voldoen aan de actuele bouwregelgeving, te realiseren. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de richting van de realisatie van steeds energiezuiniger, toekomstbestendiger gebouwen.

Bij renovatie wordt een percentage van het genormeerde nieuwbouwbedrag gehanteerd.

Blijvend investeren in gebruikskwaliteit en toekomstgerichtheid

De schoolbesturen willen daarenboven, binnen de nieuwe financiële kaders van de gemeente, blijvend investeren in de gebruikskwaliteit en toekomstgerichtheid van schoolgebouwen in Utrecht. Waar nodig zullen zij hiertoe zelf additionele middelen verwerven (alternatieve financiering) danwel met gemeente door het combineren van beschikbare bekostigingsmiddelen (onderwijshuisvesting, wijkontwikkeling, WMO e.d.). Een belangrijke factor voor het vergroten van kwaliteit en kwaliteitsbeleving is gebruikersgedrag. Door (te sturen op) bewust gedrag en gebruik van installaties, bijvoorbeeld via een energiecoach, wordt het rendement van investeringen optimaal benut.

Waar nodig en mogelijk maatwerk

Kostenverhogende maatregelen bij *nieuwbouw of renovatie* als gevolg van stedenbouwkundige of planologische eisen en monumentale status zijn niet specifiek onderdeel van het kwaliteitskader. Bij specifieke stedenbouwkundige eisen vindt per project afweging plaats ten aanzien van eventuele financiële consequenties.

Samenwerken aan BENG

Lokale ambities m.b.t. energievoorziening passen binnen de landelijke (en Europese) ambities. Realisatie alleen mogelijk in gezamenlijkheid: gemeente, rijk (belemmeringen, wetgeving), gebruikers/gebouweigenaren, leveranciers, bedrijfsleven, innovatieve (pilot)projecten, best-practices (leren van ervaringen elders).

De gemeente zal in gesprek gaan met schoolbesturen die BENG ambities willen realiseren.

1.6 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

1.6.1 Vervolgonderzoek ervaringen

Ambitie schoolbesturen: goede en slechte ervaringen bundelen t.b.v. nieuwe projecten:

- projectorganisatie
- procesaanpak

- gebouwgebonden (samenwerkingspartners, technische knelpunten, n.a.v. checklist Ruimte-OK).
- initiatief voor 'leerpuntenlijst' en afstemming bij Pcou
- buitenruimte/inrichting

Tezamen met de ervaringen/leerpunten vormt dit een handreiking voor de bouwheer bij de start van elk huisvestingproject. De niet-kostenverhogende maatregelen hangen, net als kostenverhogende maatregelen, vaak samen met ontwerpkeuzes. Door in een vroeg stadium bewust te zijn/worden van de consequenties van ontwerpkeuzes kan kwaliteitsverbetering worden gerealiseerd.

1.6.2 Utrechts Energie Programma

Het Utrechtse Energieprogramma biedt mogelijkheden voor ondersteuning bij het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen. In het Programma Utrechtse Energie (Uitvoeringsprogramma 2015) worden de volgende acties beschreven:

- Focus energiebesparing en energieopwekking
- Onderwijsgebouwen:
 - energiebesparing, energieopwekking en binnenmilieu
- Gemeente faciliteert, stimuleert, activeert:
 - procesondersteuning (bijv.: aanbestedingsbegeleiding PV-panelen op schooldaken)
 - ontwikkeling arrangementen
- Gemeente investeert :
 - laatste tranche energiebesparende maatregelen (bestaande bouw)

Energieplan (2015) t.b.v. uitvoeringsprogramma 2016-2019

Via het Utrechtse Energieprogramma zijn (co) financiën beschikbaar voor het ontwikkelen van een arrangement om schoolbesturen te ondersteunen bij het verminderen van het energieverbruik. Te denken valt aan het organiseren van de financieringsvraag, (proces) advisering en andere vormen van ondersteuning (bijvoorbeeld aanbestedingsbegeleiding PV-panelen op schooldaken). In samenspraak met de schoolbesturen ontwikkelt de gemeente een arrangement om hen te helpen energie te besparen. Als onderdeel van het arrangement kan het onderwerp energie in het onderwijsprogramma opgenomen worden en ouders worden betrokken.

1.6.3 Vervolgonderzoek organisatievormen voor ontwikkeling en realisatie

Op te stellen vervolgonderzoek m.b.t. integrale contractvormen, gezamenlijk aanbesteden zal inzicht bieden in mogelijke kansen en risico's voor betrokken partijen.

Bijlagen

b1 Maatregelen per thema (kk ruimte ok)

b2 Huisvestingsprojecten MPOHV

Al opgenomen in rapportage MPOHV